

Anti-Emperyalist ve Anti-Oligarşik Mücadelede

KURTULUŞ CEPHESİ

Zafer Bizim Olacaktır!

<http://www.kurtuluscephesi.com>

YIL: 18 SAYI: 99 Eylül-Ekim 2007

I. Cumhuriyet'ten II. Cumhuriyet'e
Feodal-Tacirlerin Önlenemez Yükselişi

Mahalle Baskısı, Çarşı Esnafı ve
MÜSİAD Yerine TOBB

Türkiye Tarihinden
Durum Değerlendirmesi

Demokratik Devrimin Tamamlanmadığı Bir Ülkede
Merak etmeyin, ordu yok!

Che Guevara
Ordu, daima gerici sınıfların elinde bir araçtır

Serdar Soyergin
Faruk Açıl, Levent Ertümer, Ziya Erdönmez

Bugüne kadarki ekonomik dünyanın tüm anayasası
şu biçimde kaleme alınan son derece kısa bir anayasadır:

Madde 1: Emek, üretir.

Madde 2: Zor, bölüştürür.

“Kuvvetler Ayrılığı”,
Anayasa ve Sınıf Mücadelesi

Fransa Tarihinden
II. Cumhuriyet'in sonu

Unutulmuş Referandum
Tayyip-Bonaparte'in “Coup de Tête”si

Çarşı Karışınca

- Dini siyasal bir araç olarak kullanan feodal kalıntıların 12 Eylül sonrasındaki gelişimi ve hükümet oluşlarına ilişkin bir değerlendirme. 3
- Aydın Doğan “medya”sının 22 Temmuz seçimleri sonrasında başlattıkları “mahalle baskısı” söylemi üzerine. 13
- Mahir Çayan yoldaşın 1971 yılında yaptığı durum değerlendirmesi taslağı. 17
- Burjuva demokratik devriminde dini kurumların mülksüzleştirilmesi ve laiklik üzerine bir yazı 19
- Emperyalizm tarafından 8 Ekim 1967’de katledilişinin 40. yılı anısına. 23
- Anıları, mücadelemizde yaşamaya devam edecektir. 24
- 1980’lerde Turgut Özal’ın “kısa anayasa” girişimleri üzerine yapılmış bir değerlendirme. 26
- Burjuvazinin feodalizme karşı mücadele döneminde ortaya çıkan “kuvvetler ayrılığı” ilkesinin tarihi gelişimi. 29
- Karl Marks’ın II. Cumhuriyet Fransasının yıkılışına ilişkin değerlendirmesinden. 34
- 21 Ekim günü yapılacak olan Anayasa “referandumu” üzerine. 38
- Mafyalaşan “solcu” Çarşı grubu üzerine kısa bir değerlendirme. 40
- I. CUMHURİYET’TEN II. CUMHURİYET’E FEODAL-TACİRLERİN ÖNLENEMEZ YÜKSELİŞİ
- MAHALLE BASKISI, ÇARŞI ESNAFI VE MÜSİAD YERİNE TOBB
- TÜRKİYE TARİHİNDEN DURUM DEĞERLENDİRMESİ
- DEMOKRATİK DEVRİMİN TAMAMLANMADIĞI BİR ÜLKEDE MERAK ETMEYİN, ORDU YOK!
- CHE GUEVARA
- SERDAR SOYERGİN FARUK AÇIL, LEVENT ERTÜMER ZİYA ERDÖNMEZ
- KISA ANAYASA MADDE 1: EMEK, ÜRETİR MADDE 2: ZOR, BÖLÜŞTÜRÜR.
- “KUVVETLER AYRILIĞI”, ANAYASA VE SINIF MÜCADELESİ
- FRANSA TARİHİNDEN II. CUMHURİYETİN SONU
- UNUTULMUŞ REFERANDUM TAYYİP-BONAPARTE’NİN “COUP DE TETE”Sİ
- ÇARŞI KARIŞINCA

KURTULUŞ CEPHESİ

SORUMLU (Vi.S.d.P) : Sezai Görür
Yazışma Adresi:
Postfach 1414
55504 Bad Kreuznach / Deutschland

İnternet Adresi:
<http://www.kurtuluscephesi.com>
<http://www.kurtuluscephesi.org>
E-Posta Adresi:
kurcephe@kurtuluscephesi.org

I. Cumhuriyet'ten II. Cumhuriyet'e Feodal-Tacirlerin Önlenemez Yükselişi

“Türkiye'nin şu anda bir şeye karar vermesi lazım, Türkiye Refah Partisi ile Adil Düzen'e geçecek, bu kesin şart. Geçiş dönemi yumuşak mı olacak, sert mi olacak, tatlı mı olacak, kanlı mı olacak? 60 milyon buna karar verecek. Biz diyoruz ki, bu geçişi tatlı yapalım, bu geçişi barış içinde, bu geçişi yumuşak yapalım.” (Necmettin Erbakan'ın 13 Nisan 1994 tarihinde Refah Partisi Meclis Grubunda yaptığı konuşma.)

Bugün A. Gül'ün cumhurbaşkanı seçilmesiyle birlikte, “I. Cumhuriyet”in, “kemalist cumhuriyet”in yıkılışından. “2. Cumhuriyet” döneminin başladığından, “I. Cumhuriyet”ten, yani laik cumhuriyetten “ılımlı islam cumhuriyeti”ne geçildiğinden söz ediliyor. Ve en çok tartışılan ve “merak” edilen ise, Erbakan'ın 1994 tarihinde söylediği gibi, “geçiş dönemi sert mi olacak, yumuşak mı? Tatlı mı olacak, kanlı mı olacak?”tır.

“Medya”nın “laik”, ama “globalizm” yandaşı kozmopolit yazarlarına göre, geçiş sürecinin “sert mi, yumuşak mı; tatlı mı, kanlı mı” olacağını, tümüyle iktidara geçen kesimin, yani Tayyip Erdoğan ve şürekasının temsil ettiği şeriatçıların “uzlaşmacı” tutumu belirleyecektir.

Tayyip Erdoğan ve şürekasına göre ise, geçiş döneminin “sert mi, yumuşak mı; tatlı mı, kanlı mı” olacağını belirleyecek olan “eski egemen” laiklerin yeni düzene ne kadar direnecekleridir.

Bu nedenle, “medya” A. Gül'ün her kesimi kapsayan, uzlaşmacı ve dengeli bir tutum izlemesi gerektiği yönünde yayın yaparken, şeriatçı kesim “laik-kemalistler”in “halkın tercihinine” boyun eğmeleri çağrısı yapmaktadır.

Geçiş döneminin nasıl olacağına ilişkin tartışmaların ortak noktası ise, bir dönemin (“I. Cumhuriyet”) sona erdiği ve yeni bir dönemin (“2. Cumhuriyet” ya da “ılımlı islam cumhuriyeti”) başladığıdır. Bu da, 84 yıllık cumhuriyet düzeninin yasamadan yürütme, yargıdan toplumsal yaşama kadar her alanda topyekün değişimi anlamına gelmektedir.

“Laik-ulusalcı” bakış açısından ise, bu değişim “karşı-devrim” niteliğindedir. Yine de bir “devrim”dir, yani siyasi sistemin altüst oluşudur. Bu yüzden onlar için sorun, “karşı-devrim”in “barışçıl”, yani “kansız” ve “tatlı” gerçekleşip gerçekleşmemesi değil, bu “karşı-devrim”in nasıl önleneceği ve ber-

taraf edileceğidir. Doğal olarak “laik-ulusal-çı” için de sorun, Erbakan’ın ortaya koyduğu gibidir: “Sert mi olacak, yumuşak mı? Tatlı mı olacak, kanlı mı olacak?”

Tüm bu “devrim/karşı-devrim”, “laiklik/şeriatçılık” eksenindeki tartışma ve mücadelelerde esamesi okunmayan “marjinalleştirilmiş” legalist ve legalize sol ise, kararsızdır. Kararsız olduklarından, bugün için gelişmelere ilişkin “ezber bozan” hiçbir şey söylememeye çalışmaktadırlar. Oysa içinde yaşanan siyasal durumu doğru kavrayabilmek için, öncelikle bazı “ezber”leri, özel olarak da devrim sözcüğünün ifade ettiği toplumsal altüst oluşlara ilişkin “ezber”leri yeniden anımsamak gerekmektedir.

“Ezber Bozmayan” Tarihsel Gerçekler

İnsanlık tarihinin en temel gerçeklerinden birisi, toplumların ilkel komünal, köleci, feodal, kapitalist ve sosyalist toplum biçimlerine dönüşerek geliştiğidir. Ancak bu gelişim sürecinde, üretim araçlarının özel mülkiyetine dayanan hiçbir toplumsal düzenin (köleci, feodal ya da kapitalist) kendi kendine dağılıp, bir diğer toplum biçimine kendiliğinden dönüşmediği de bir başka tarihsel gerçektir.

Her toplumsal düzen, dayandığı üretim ilişkilerine bağlı olarak sınıflardan oluşur. Bu üretim ilişkilerinde egemen olan sınıf, aynı zamanda toplumsal düzenin egemen sınıfıdır.

Hiçbir egemen sınıf, kendiliğinden ve gönüllü olarak egemenliğinden vazgeçmez, egemenliği bir başka sınıfa devretmez. Her durumda ve her tarihsel koşulda, egemen sınıfın egemenliğinin bir başka sınıf tarafından ortadan kaldırılması gerekir ve bu da toplumsal bir altüst oluşa yol açar. Bu altüst oluş, egemen sınıfın varlığını ve çıkarlarını ifade eden toplumsal düzenin topyekün yıkılması, yerine yeni bir toplumsal düzenin geçmesi demektir. Bu da, toplumsal devrimdir.

Bu tarihsel dönüşümlerde (toplumsal devrimler), her zaman zor (şiddet), yeni topluma gebe olan eski toplumun ebesi olmuştur.*

* “Zorun tarihte ekonomik evrim karşısında oynadığı rol açıktır. İlkin her siyasal zor, önce toplumsal ni-

Zor (şiddet) ise, herkesin bildiği gibi, örgütlü zordur, silahlı güçlerdir, ordudur, donanmadır, uçaktır, tanktır.

Tarih, köleci toplumdan feodal topluma, feodal toplumdan kapitalist topluma ve nihayetinde kapitalist toplumdan sosyalist topluma geçişlerde, her zaman ve her koşulda toplumsal devrimlere sahne olurken, aynı zamanda mevcut toplumsal düzeni zorla yıkmaya yönelik toplumsal eylemlere de sahne olmuştur. Bu toplumsal eylemler de, her zaman ve her koşulda, egemen sınıfların iktidarına karşı alttaki sınıfların siyasal mücadelesidir.

İşte bu yüzden, “tarih, yazılı tarih”, diye yazar *Komünist Manifesto*, “sınıf mücadelelerinin tarihidir”. Bu nedenle, bir tarihsel dönem, o tarihsel dönemdeki sınıf ilişkileri tahlil edilmeksizin doğru olarak kavranamaz.

Üretim araçlarının özel mülkiyeti düzeninde, bir toplumsal düzenin egemen sınıfının yerine geçecek olan her sınıfın, öncelikle ekonomik yapıda egemen sınıf haline gelmiş olması şarttır. Ekonomide, yani üretim ilişkilerinde belirleyici ve egemen olan sınıf, er ya da geç toplumsal düzenin egemen sınıfı haline gelir. Dolayısıyla toplumsal dönüşüm süreçlerinin doğru olarak kavranabilmesi için, sınıf mücadeleleri kadar, bu mücadelede yer alan sınıfların ekonomideki yerleri ve konumları da tahlil edilmek zorundadır.

“Mahalli Mütegalibe, Toprak Ağaları ve Tefeci-Bezirgan” Kesiminin Gelişimi ve Tasfiyesi

Bugün solda yer alan herkesin “ezbere”

telikte ekonomik bir göreve dayanır ve ilkel toplulukların dağılmasının toplum üyelerini özel üreticiler durumuna dönüştürdüğü, yani onları ortak toplumsal görevlerin yöneticilerine daha da yabancı kıldığı ölçüde artar. İkinci olarak, toplumdan bağımsız kılındıktan, hizmetkar durumundan efendi durumuna geldikten sonra siyasal zor, iki yönde etkili olabilir. Ya normal ekonomik evrim yönünde; bu durumda, ikisi arasında bir çatışma yoktur, ekonomik evrim hızlanır. Ya da zor, ekonomik evrime karşı çıkar ve bu durumda, birkaç istisna dışında, ekonomik evrim karşısında her zaman yenik düşer... Bir ülkede ... devletin iç zorunun, şimdiye değin hemen her siyasal iktidar bakımından belirli bir aşamada olduğu gibi, ülkenin ekonomik evrimi ile çatışma durumuna girdiği bir yerde, savaşım her zaman siyasal iktidarın yıkılması ile sonuçlanır. Ekonomik evrim, istisnasız ve acımasız kendi yolunu açar.” (Engels, *Anti-Dühring*, s. 271.)

bildiği şey, Türkiye ekonomisinin dışa, emperyalizme bağımlı olduğudur. Dolayısıyla dışa bağımlı bir ülkede egemen olan üretim ilişkisi de, bu bağımlılığa göre şekillenmiştir. Kendi dilimiz ve terminolojimizle ifade edersek, dışa bağımlı çarpık bir kapitalizm egemendir.

Bu “ezber”, ülkemiz solunda feodalizmin tasfiye edildiğini, “demokratik devrimin tamamlandığını” iddia edenler ile demokratik devrimin tamamlanmadığını söyleyenlerin istisnai olarak paylaştıkları ortak noktadır.

Ülkede egemen olan kapitalizm dışa bağımlı olduğu için çarpıktır, klasik kapitalizmden farklıdır. Bu yüzden feodalizmden kapitalizme geçiş süreci, dışa bağımlılık tarafından belirlenmiş bir özelliğe sahiptir.

Bir diğer “ezber”, baştan emperyalizmle bütünleşmiş işbirlikçi burjuvazinin, ilk dönemde siyasal yönetimi feodal sınıflarla, yani “mahalli mütegalibe, toprak ağaları ve tefeci-bezirgan” kesimleriyle paylaştığıdır.*

1950 yılında iktidara gelen Menderes hükümeti, işbirlikçi-teknelci burjuvazi ile “mahalli mütegalibe, toprak ağaları ve tefeci-bezirgan” kesiminin ortak hükümeti olmuştur.**

Menderes döneminde uygulanan ekonomi politikalarla, bir yandan işbirlikçi-teknelci burjuvazinin (dolayısıyla emperyalizmin) çıkarlarına uygun olarak ithalat liberalize edilirken, diğer yandan tarım politikalarıyla toprak ağaları ve tefeci-bezirgan kesiminin çıkarları azamileştirilmiştir.

Herkesin “ezber”den bildiği gibi, işbirlikçi-teknelci burjuvazi, emperyalizmin temel müttefiki olarak giderek güçlenmiş ve ekonomik yaşamda egemenliğini kurmuştur. Böylece ülke ekonomisi, neredeyse Koç, Sabancı vb. birkaç işbirlikçi-teknelci burjuvanın

belirleyici olduğu bir yapıya dönüşmüştür.

Bu “ezber”in diğer unsuru, yani “mahalli mütegalibe, toprak ağaları ve tefeci-bezirgan” kesimi ise, aynı dönemde çıkarlarını azamileştirmeye çalışmıştır. Ve 2007 Türkiye'nin sorunu, bu gelişmeyle belirlenmiştir.

Menderes döneminde, “mahalli mütegalibe, toprak ağaları ve tefeci-bezirgan” kesimi, tıpkı işbirlikçi-teknelci burjuvazi gibi gelişmiş ve güçlenmiştir. Ancak bu kesimlerin gelişmesi ve güçlenmesi, işbirlikçi-teknelci burjuvazinin gücünü ve gelişimini de sınırlamıştır. Her ittifak ilişkisinde olduğu gibi, işbirlikçi-teknelci burjuvazi ile bu feodal kesimlerin ittifakı da bir “uzlaşma”ya dayanır. Her “uzlaşma” gibi, taraflar kendi öz çıkarlarından belli ölçülerde “feragat” ederler. Eğer müttefiklerin paylaşacaklarının sayısı fazla ve çoksa, “feragat”, gelişmenin ortaya çıkardığı fazlalığın paylaşılması demektir. Menderes dönemindeki ekonomik gelişme, işbirlikçi-teknelci burjuvazi ile feodal kesimlerin yeni pazarlar ve çıkarlar sağlamalarına olanak tanıdığı ölçüde “uzlaşma”nın oluşmasına ve sürmesine olanak sağlamıştır.

Dışa bağımlı ekonomilerin şiddetli bir biçimde yaşamak durumunda oldukları emperyalist sistemin ekonomik krizleri 1958 krizine yol açmış ve 1958 ekonomik krizi işbirlikçi-teknelci burjuvazi ile feodal kesimlerin ittifakında ilk büyük kınlmaya neden olmuştur.

1958 krizi, dış ödemeler dengesi açığının (bugünün söylemiyle “cari açık”) kapatılmaması, dış borçların ödenemez hale gelmesinin bir ürünüdür. Ödemeler dengesi açığı ise, asıl olarak işbirlikçi-teknelci burjuvazinin çıkarlarını ifade eden artan ithalattan kaynaklanmıştır. 4 Ağustos 1958’de ödemeler dengesi açığını kapatmak için IMF talimatıyla devalüasyon yapılmış, dolar 2,80 TL’den 9,20 TL’ye yükselmiştir.

1958 devalüasyonu işbirlikçi-teknelci burjuvazinin artan ithalatının bir ürünü olurken, aynı zamanda fiyatların yükselmesine yol açmıştır. Bu da en fazla tarım kesiminde egemen olan feodaller ile geleneksel malların ticaretini yapan Anadolu tüccarını etkilemiştir.

Her ekonomik kriz, bazı kesimleri tasfiye ederken, bazı kesimleri daha da güçlendirir. 1958 krizi de benzer sonuçlar üretmiş, bir yandan işbirlikçi-teknelci burjuvaziyi daha

* Bugün solda hemen hemen hiç kullanılmayan bu tanımda yer alan “mahalli mütegalibe”, yerel zorbalar anlamına gelir ve Anadolu eşrafını ifade eder. Bezirgan ise, Farsça olup, “tüccar” demektir.

** “... ülkedeki kapitalizm, kendi iç dinamiği ile değil, yukardan aşağıya geliştirilmiştir. Dolayısıyla yerli teknelci burjuvazi, daha baştan, çekirdek halindeyken emperyalizmle bütünleşerek gelişmiştir. (Emperyalizm içsel bir olgu durumuna geldiği için bu oligarşi içindedir). Ancak bu gelişen teknelci-burjuvazi tek başına emperyalizmle ittifakını sürdürerek emperyalist üretim ilişkilerini muhafaza edecek güçte değildir. Dolayısıyla, yabancı ve yerli tekelere zorunlu olarak bağlı olan toprak burjuvazisi ve feodal kalıntılarla yönetimi paylaşmaktadır.” (Mahir Çayan, *Kesintisiz Devrim II-III.*)

da güçlendirirken, diğer yandan feodal kesimlerin bir bölümünü tasfiye etmiştir. Bu tasfiye ve güçlenme ilişkisi özellikle Anadolu tüccar kesimi arasında çok daha belirgin olmuştur.

Menderes döneminde fazlaca önemsenmeyen bir olgu ise, 1950-58 döneminde tefeci-bezirgan kesiminin bir bölümünün artan gelirlerini sermayeleştirmeye yönelmeleridir. 1956 yılında kurulan **Gümüş Motor** bu sermayeleştirmenin en önemli örneğidir. "Faizsiz bankacılık"ın ilk girişimi olan Gümüş Motor, feodal kesimlerin artan gelirlerini sermayeleştirmeye yönelmelerinin, tarımdan sanayiye geçişlerinin bir simgesidir.*

Ancak 1958 devalüasyonu Gümüş Motor'un iflas etmesiyle sonuçlanmıştır.

Her ne kadar Gümüş Motor 1958 kriziyle iflas etmişse de, Erbakan'ın "milli sanayi"sinin bu girişimi, tefeci-bezirgan sermayesinin, işbirlikçi-tekelci sanayi burjuvazisinin yanında iç pazarda kendine yer açma çabasının tarihsel bir başlangıcını oluşturur. Aynı zamanda bu kesimlerin işbirlikçi-tekelci burjuvazi ve IMF karşıtlığının da başlangıcıdır.

1958 krizi egemen sınıflar arasında çıkar çatışmasını sertleştirmiştir. Bu da giderek ayrışmalara ve işbirlikçi tekelci burjuvazi ile mahalli mütegalibe, toprak ağaları ve tefeci bezirgan ittifakının bozulmasına yol açmıştır.

Egemen sınıflar arasında ortaya çıkan bu ayrışma siyasal alana yansımış, Menderes hükümeti giderek ülkeyi yönetemez hale gelmiştir. 1958-60 arasında Menderes hükü-

* Bu olayı "milli görüş"çüler şöyle anlatmaktadırlar:

"İşte bu süreçte sömürü dünyalarını krizler üzerine inşa eden Siyonizm, 'kaos ve kriz' formülünü Türkiye'de uygulamaya karar vermişti. Adım adım darbeyle giden Türkiye'de, DP iktidardan önce baskı altına alınıyor, ancak baskılar DP'yi iktidardan uzaklaştırmayınca 1957 ve 58 devalüasyonları devreye sokuluyordu. Öyle ki, devalüasyon operasyonlarından sonra 2.80 TL olan 1 ABD doları 9.20 TL'ye yükseliyordu. Türk Lirası dolar karşısında dört misli değer kaybına uğramıştı. Adnan Menderes zamanındaki bu devalüasyon operasyonları Gümüş Motor için de zorlu bir dönemin başlangıcı olarak görülmüştü. Gümüş Motor'un temeli 1956'da atılmış ancak fabrikanın temeli atıldıktan sonra iki yıl içerisinde iki devalüasyon yapılmıştı. Devalüasyonlar Fabrika'nın sermayedarlarını da zora sokmuştu. Üretim için paraya ihtiyaç vardı, ancak Gümüş Motor'un zengin ortakları kendi işlerinde bile büyük sıkıntılarla karşı karşıya kalmıştı." (M. Kurdaş, *Milli Gazete*, 20 Temmuz 2007.)

metini kararsızlığa, birbirine taban tabana zıt siyasal kararlar almaya iten temel neden de bu ayrışmalar olmuştur.

Bu ortamda 27 Mayıs 1960 aşağıdan yukarı askeri darbesi gerçekleşmiştir.

27 Mayıs darbesiyle Menderes hükümeti düşürülmüş, "asker-sivil aydın zümre"ye dayanan "bürokrat-reformist burjuvazi"ye niden iktidara gelmiştir. Kısa süren bu iktidar döneminde, bir yandan feodal kesimler (mahalli mütegalibe, toprak ağaları ve tefeci-bezirgan) tasfiye edilmeye çalışılmış, diğer yandan "asker-sivil aydın zümre"nin (küçük-burjuvazinin) siyasal iktidardaki gücü artırılmaya çalışılmıştır. 61 Anayasasıyla bazı demokratik hak ve özgürlükler genişletilmiş, nispi demokratik ortam oluşmuşsa da, ekonomik yapıya dokunulmamış, dışa bağımlı kapitalist gelişme sürdürülmüştür.

27 Mayıs döneminde feodal kesimlere yönelik tasfiye hareketi, bu döneme kadar iktidarı (dolayısıyla kârını) bu kesimlerle paylaşmak zorunda kalan işbirlikçi tekelci burjuvazinin gücünü daha da artırmıştır.

27 Mayıs aşağıdan yukarı askeri darbesiyle iktidara gelen kesimlerin (bürokrat burjuvazi ve küçük-burjuvazi) tüm varlıklarını kamu harcamalarına ve kamu yatırımlarına bağımlı olduğundan, altyapıda (emperyalist üretim ilişkileri) etkin değillerdir. Dolayısıyla ekonomik temelleri zayıf olduğundan kitle desteği sınırlı kalmış ve nispi demokratik ortam içinde 1965 seçimlerinde iktidarı kaybetmişlerdir.

27 Mayıs dönemi çok kısa sürmüş olmasına rağmen, bu dönemde feodal kesimlere yönelik tasfiye hareketi "kemalist"ler ile feodal kesimler arasında tam bir savaş ilanına yol açmıştır. 27 Mayıs'ın "laik anayasası" bu savaşın en önemli aracı olarak ortaya çıkmış ve günümüze kadar sürüp giden laiklik/şeriatçılık tartışmasında safların belirginleşmesine neden olmuştur. Aralık 1960'da çıkarılan 193 sayılı yasayla tarımın vergilendirilmesine kalkışılmasıyla da köylülük "laik"lik karşıtı saflara geçmiştir.

Diğer taraftan, gerek "feodalizme karşı mücadele" gerekçesiyle, gerekse "bölücü ve yıkıcı faaliyetler" gerekçesiyle 55 Kürt toprak ağasının Batı'ya sürülmesi ve 485 KDP'li Kürt eşrafının tutuklanması da "kemalist"ler ile Kürtler arasındaki çelişkinin sertleşmesine ve uzlaşmaz hale gelmesine neden olmuştur..

27 Mayısla birlikte küçük-burjuvazi laiklik ve ulusal birlik (üniter devlet) konularını ne kadar öne çıkarmışsa, o kadar karşılaşmaya yol açmıştır. Bunlar da 27 Mayısın, günümüze bıraktığı siyasal mirastır.

İşbirlikçi tekелci burjuvazinin henüz yeterince güçlenmediği, palazlanma aşamasında olduğu bu dönemde, DP'nin yerine oluşturulan AP'nin 1965 seçimlerinde %52,9 oyla 450 kişilik mecliste 240 milletvekiliği kazanması, **tüm** sömürücü sınıfların ittifakının yeni bir zaferi olmuştur.

Bu ittifak, yani emperyalizmin yeni-sömürgecilik uygulamalarıyla gelişen ve güçlenen işbirlikçi tekелci burjuvazi ile feodal üretim ilişkilerinin* geleneksel sınıflarının (mahalli mütegalibe, toprak ağaları, tefeci-bezirganlar) ittifakı, birbirine taban tabana zıt çıkarların birliğidir. Küçük ve kapalı üretim birimlerine dayanan ve buralardan beslenen feodal egemen sınıfların çıkarı ile bu kapalı üretim birimlerini yıkararak pazar için üretimi geliştirmek ve yaygınlaştırmak durumunda olan işbirlikçi tekелci burjuvazinin (ve emperyalizmin) çıkarı birbiriyle çatışır. Dolayısıyla işbirlikçi tekелci burjuvazinin güçlenmesine paralel olarak bu ittifak parçalanmak durumundadır.

Başını Erbakan'ın çektiği, DPT'de toplanan "takunyalılar"ın içsel muhalefeti, sömürücü sınıflar arasındaki ittifakın parçalanmasının başlangıcını oluşturmuştur.

1965-1969 yılları arasında TOBB'da Sanaayi Odası Başkanlığı, Genel Sekreterlik ve Yönetim Kurulu Başkanlığı yapan Erbakan'ın 25 Mayıs 1969'da TOBB başkanı seçilmesi ve 8 Ağustos 1969'da Demirel hükümetinin müdahalesiyle (polis zoruyla) TOBB'dan çıkartılması sömürücü sınıflar ittifakının sonunu getirmiştir.

Bu ayrışma, 12 Ekim 1969 genel seçiminde Erbakan'ın AP'den aday olmasının engellenmesi, ardından Konya'dan bağımsız milletvekili seçilmesi ve 26 Ocak 1970'de Milli

Nizam Partisi'ni (MNP) kurmasıyla netleşmiştir.

18 Aralık 1970'de Demirel hükümetinin bütçesine red oyu veren ve başını Ferruh Bozbeyli'nin çektiği "41'ler" hareketi, sömürücü sınıflar ittifakındaki yeni bir parçalanmanın siyasal yansıması olmuştur.

1971 yılına girildiğinde, "sağ" ("merkez sağ"), MNP, DP ve AP olmak üzere üç parçaya ayrışırken, toplumsal muhalefet ve devrimci mücadele yükselmeye başlamıştır. Ve bu ortamda oligarşinin 12 Mart darbesi gelmiştir.

Erbakan'ın MNP, sınıfsal olarak küçük ve orta sermaye kesimlerinin** politik sözcüsü durumundadır. Bir diğer deyişle, Anadolu esnaf-zanaatkar sermayesi ile tefeci-bezirgan (tüccar) sermayesinin temsilcisi durumundadır. Emperyalizmin yeni-sömürgecilik yöntemleriyle gelişen işbirlikçi tekелci burjuvazinin gücü karşısında sürekli gerileyen ve politik gücünü yitiren bu sermaye kesimlerinin temsilcisi olduğundan, aynı zamanda emperyalizmin yeni-sömürgeciliğine karşıdır. Bu karşı oluş, temsil ettiği orta sermaye kesiminin gelişmemesi ve tekelleşmemesinden kaynaklanmaktadır. Bu durumun en büyük sorumlusu olarak, ekonomik ve politik olarak işbirlikçi tekелci burjuvaziye ve onun destekçisi durumunda olduğunu düşündüğü emperyalist tekelleri gördüğünden "milli" bir söylem geliştirmiştir ("Milli Görüş").

Ancak yeni-sömürgecilik yöntemleriyle meydana gelen pazar genişlemesi, MNP'nin siyasal sözcülüğünü yaptığı kesimler açısından çelişik bir durum ortaya çıkarmıştır.

Genişleyen pazar olanakları, özellikle orta sermaye kesimlerinin lehine sonuçlar ortaya çıkarırken, diğer yandan Anadolu esnaf-zanaatkar sermayesi ile tefeci-tüccar sermayesinin büyük bir bölümü için tasfiye tehlikesi ortaya çıkarmıştır.

Orta sermaye kesimleri, kredi ve devlet olanaklarının (KİT'ler) işbirlikçi tekелci bur-

* Burada feodal üretim ilişkilerinden daha çok yarı-feodal üretim ilişkilerinden söz etmek gerekir. Yukarıdan aşağıya gelişen kapitalizm koşullarında tarımsal üretim, geleneksel feodal köylü meta üretimini küçük meta üretimine yönelir. Bu küçük meta üretimi de, öz itibarıyla feodal üretimden farklıdır. Bu farklılığa rağmen, yine de klasik anlamda kapitalist tarımsal üretim değildir. Köylülüğün küçük meta üretimi aracılığıyla kapitalizme "eklenmesi" teorilerinin çıkış noktası da burasıdır.

** Bu dönemde emperyalizmin yeni-sömürgecilik yöntemleriyle yukarıdan aşağıya geliştirilen kapitalizm egemen üretim ilişkisi haline gelirken, feodal üretim ilişkisi kısmen tasfiye olmakla birlikte varlığını sürdürmüştür. (Yarı-feodal üretim ilişkileri esprisi.) Üretim ilişkilerindeki bu gelişim ve dönüşüm sonucunda, yarı-feodal sürecin tefeci-bezirgan sermayesi, kapitalist "iktisat"ta küçük ve orta sermaye olarak tanımlanır.

juvazi tarafından kullanılmasına karşıdır. Bu nedenle “adil düzen” yanlısıdır. Onların “adil düzen”den istedikleri, kendilerinin gelişmesini ve tekelleşmesini engelleyen koşulların ortadan kaldırılmasıdır. Bu nedenle, işbirlikçi tekelci burjuvazinin varlığına karşı olmaktan daha çok, bu kesimin içine alınmamış olmaktan dolayı tepki duymaktadırlar. Ulusal ve uluslararası yahudi sermayesini de bunun sorumlusu olarak görürler. Bu yüzden, yahudi sermayesinin daha az etkin olduğunu düşündükleri emperyalist ülkelerle (özellikle Almanya) ilişkilerin geliştirilmesinden yana olmuşlardır.

Anadolu esnaf-zanaatkar sermayesi ile tefeci-tüccar sermayesi ise, gerek iç pazarın genişlemesiyle değişen tüketim alışkanlıkları, gerekse işbirlikçi tekelci burjuvazinin kendi dağıtım ağını kurması nedeniyle giderek artan tasfiye sürecinin durdurulmasını talep etmişlerdir. Bu yüzden “çarşı esnafı” olarak, her türden yeni tüketim mallarının ithalatına ve üretimine karşıdır. Özellikle konfeksiyon (hazır giyim) ürünlerinin iç pazarda artan tüketimi karşısında çaresiz kalan Anadolu tüccarlar ve terziler, MNP'nin “dini” söyleminin en bağnaz destekçileri olmuşlardır.

Geleneksel tüketim malları satıcısı durumunda olan “çarşı esnafı”, yeni tüketim mallarının* “marketler”de satışıyla pazar yitirmeye başlamış, işbirlikçi tekelci burjuvazinin yeni tüketim mallarının dağıtımını ve ticaretinin ortaya çıkardığı yeni tüccar ve “marketçi” ilişkisi dışına itilmiştir. Dolayısıyla deterjandan televizyona kadar her türden yeni tüketim malının üretimi ve satışına karşıdır. Bu yönüyle “modernizasyon”un karşısında bir konumda yer almışlardır.

* Bu, köylülerin kent tüketim normlarını benimsemeleridir. Bunun sonucu olarak iç ticaret hadleri köylülük aleyhine daha da büyümüş, köyde yaratılan artı-değer tüccar sermayesi tarafından köy dışına aktarılmıştır. Bu da, tüccar sermayesinin gelişmesine ve büyümesine yol açar. Ancak burada gelişen ve büyüyen tüccar sermayesi, yeni tüketim alışkanlığının ortaya çıkardığı malların ticaretini yapan kesimdir.

Böylece köylülük iki farklı tüccar kesimiyle karşı karşıya gelmiştir. Birincisi köylünün pazar için ürettiği ürünleri pazarlayan tefeci-tüccar sermayesi; ikincisi ise köylünün kent tüketim normlarını benimsemesiyle ortaya çıkan malların ticaretini yapan sermayedir. Daha ilerde göreceğimiz gibi, 1980'lere kadar bu ikinci tüccar sermayesi (işbirlikçi ticaret sermayesi ve onun Anadoludaki uzantıları) egemen unsur iken, 1980 sonrasında tefeci-tüccar sermayesi giderek etkisini ve gücünü artırmıştır.

Aynı kesimlerin gelişen emperyalist üretim ilişkilerinin içinde yer almak (“eklemlenmek”) isteyen bölümü ise Ferruh Bozbeyleli'nin DP'si etrafında toplanmıştır. Özellikle Anadolu ticaret burjuvazisi (orta ve büyük toptancı tüccarlar) işbirlikçi tekelci burjuvazinin kendi dağıtım ağını kurarak, kendileri dışında yeni bir ticaret burjuvazisi yaratmasına karşıdır. İşbirlikçi tekelci burjuvaziden talep ettikleri, büyük kentler dışındaki ticaretin kendilerine bırakılmasıdır.

Böylece, 12 Mart'a gelindiğinde, işbirlikçi tekelci burjuvazi ve ona bağımlı olan küçük ve orta sermaye kesimleri dışında kalan tüm ticaret ve sanayi sermayesi, bir bütün olarak muhalefete geçmiştir.

Oligarşinin 12 Mart darbesi, bir yandan ülkede gelişen devrimci mücadeleyi durdurmayı, diğer yandan kapitalizm öncesi sınıf ve zümrelerin denetim ve disiplin altına alınmasını, yani sömürüyü disipline etmeyi amaçlamıştır. I. Erim hükümeti ile gündeme getirilen “reformlar”, ağırlıklı olarak bu sömürücü sınıf ve zümrelere yönelik olmuştur. Bu açıdan 12 Mart darbesi, “ilerici, Atatürkçü, reformist” görünüm altında küçük-burjuva aydınlarının desteğini alarak bu sömürücü kesimleri denetim ve disiplin altına almaya yönelmiştir. Ancak silahlı devrimci mücadele karşısında bunları gerçekleştirememiştir.**

Özetlersek, gerek Menderes hükümeti, gerek 1965-71 Demirel hükümeti (ve 1984-89 Özal hükümeti), işbirlikçi-tekelci burjuvazi ile feodal ve yarı-feodal kesimler arasındaki “uzlaşma”nın (ittifakın) hükümetleri olmuşlardır. Uygulanan ekonomi politikalar da

** “... silahlı propaganda, I. Erim Hükümetinin gerçek yüzünü ve emellerini, oligarşinin en gerici, en azgın ve terörist yönetimi olduğunu açığa çıkarmıştır. Böylece, Amerikan emperyalizminin ve işbirlikçi yerli burjuvazinin oyununu alt üst ederek, maskesini alaşağı etmiş, kademelî planını bozmuştur. ‘İlerici, reformist, Atatürkçü’ görünümü altındaki açık faşizmin erken doğum yapmasını sağlayarak, küçük-burjuva aydın çevreler de dahil olmak üzere kamuoyunun gözlerini açtı...

Küçük-burjuva aydın kamuoyunun desteğini kaybeden emperyalizm-işbirlikçi (tekelci) burjuvazi ikilisi, bu sefer zorunlu olarak, sömürüyü disipline etmeye yönelik bir dizi rasyonelleştirme tedbirlerinden (sarı reformlarından) tavizler vererek, tekrar bu tedbirlerinden zarar görecektir olan öteki gerici sınıf ve zümrelerle ortak müşterekler etrafında anlaşmışlardır.” (Mahir Çayan, *Kesintisiz Devrim II-III.*)

“uzlaşma” çerçevesinde, bir yandan işbirlikçi-tekelci burjuvazinin güçlenmesine yol açarken, diğer yandan feodal kesimlerin bir bölümünün, özel olarak da tefeci-bezirgan sermayesinin gelişmesine yol açmıştır. Her dönem bu “uzlaşma”nın sona ermesine yol açan bir ekonomik krizle son bulmuştur.

Bu süreçte feodal sınıflar her ne kadar sürekli tasfiye olmuşlarsa da, her tasfiye sonrasında feodal kesimlerin en irileri, en büyükleri ayakta kalmıştır. Giderek toprak ağaları ve tefeci-bezirganların en büyükleri ile işbirlikçi-tekelci burjuvazinin “uzlaşması” gündeme gelmiştir.

Bu döneme ilişkin yapılan tüm tahlillerde önemsenmeyen gelişme, (10 Ağustos devalüasyonu arifesinde) 20 Ocak 1970’de Erbakan’ın başını çektiği siyasal hareketin MNP adıyla partileşmesidir. Kimilerinin ifadesiyle “siyasal islam”, tefeci-bezirgan kesiminin tasfiye sürecinde iç pazarda büyüyen ve merkezleşen, böylece sanayi ve ticaret sermayesi haline gelen bölümünün (“yeşil sermaye”) siyasal temsilcisi haline gelmiştir.

Kimi ekonomistlerin, feodalizmden kapitalizme geçiş sürecinde feodal sınıfların kapitalizme “eklemlenmesi” olarak açıklamaya çalıştıkları, kimi ekonomistlerin “calvinizm” olarak sundukları “zihniyet değişimi”, 1950 sonrasında işbirlikçi-tekelci burjuvazi ile feodal sınıflar arasındaki “uzlaşma”nın ürünü olan ekonomi politikalarla bazı feodal kesimlerin güçlenmesinin ürünüdür.

Tefeci sermaye “faizsiz bankacılık” yönünde evrilirken, bezirgan kesimi Anadolu tüccarı olarak geleneksel tarım ürünleri ticaretinde egemenliğini sürdürmüştür. Dönem dönem artan gelirlerini sermayeleştirmeye yönelmişlerdir. Ancak her dönemin sonunda patlak veren ekonomik krizler sonrasında uygulanan IMF’nin “istikrar tedbirleri”, bu kesimlerin hareketini kesintiye uğratmış ve büyük bir bölümünün tasfiyesine neden olmuştur.

Siyasal olarak Erbakan hareketinde temsil edilen kesimlerin bu inişli-çıkışlı gelişimi, ülkede dış dinamikle gelişen kapitalizmin çarpıklığının da bir ifadesidir.

Gelişen kapitalist ilişkiler içinde kapalı/feodal ekonomik birimler artan oranda pazar ilişkileri içine girerken, aynı zamanda işbirlikçi-tekelci burjuvazinin “marjinal sektör” hale getirdiği, köy ve kasabalarda tüketilen

geleneksel mallar üretimi de pazar ilişkilerine açılmıştır.

1980 sonrasında giderek hızlanan bir süreçte, geleneksel mallar ticareti yapan bak-kallar marketleşirken, aynı zamanda bu malların toptancı-tüccarı da büyümüştür. İşbirlikçi-tekelci burjuvazinin “ilgi alanları”nın dışında kalan, kâr oranı çok düşük bu “sektörler” giderek toptancı-tüccar ve tefeci sermayenin yatırım alanları haline gelmiştir. Özellikle tarım ürünleri perakende ticaretinde ve gıda sektöründe bu kesimlerin egemenliği giderek artmıştır. **Ülker Holding** bu sürecin ve gelişmenin en tipik örneğidir.*

Tefeci-Bezirgan Sermayesinin Ticaret Sermayesine Dönüşümü ve Gelişimi

Herhangi bir Anadolu kasabasına bakarak 1950’den günümüze kadarki süreçte tefeci-bezirgan sermayesinin (“yeşil sermaye”) inişli-çıkışlı evrimi kolayca izlenebilir.

“Ezber”den söylessek, 1950 yılından iti-

* Kınım göçmeni olan baba Ülker, gerçek adıyla İslam Berksan, küçük çapta başladığı işlerini giderek geliştirmiş, ancak hiçbir zaman orta boy işletme olmaktan öteye geçememiştir. “Hacıbey” olarak iş piyasasında tanınan baba İslam’ın ölümünden sonra soyadlarını mahkeme kararıyla değiştiren oğulları Asım ve Sabri Ülker’ler, kurdukları değişik ilişkilerle şirketlerini geliştirmişlerdir. Ülker Gıda Sanayi’nin başında bulunan Sabri Ülker, bisküvi alanındaki faaliyetlerini, 24 Ocak Kararları’ndan sonra ihracata yönelerek elde ettiği teşviklerle geliştirmiş; özellikle Libya ve Kuveyt’e yönelen dış satışlar ve alınan vergi iadeleriyle bir dizi yeni şirket kurmuştur. Sabri Ülker’in yönetiminde, Birlik Pazarlama, Ülker Beynelmîel Nakliyat, Formamak Ambalaj Maddeleri, Topkapı Makine, Polisan Plastik Sanayi, Bomsaş Mukavva ve İstanbul Dış Ticaret Şirketleriyle bir topluluk, yani bir holding haline gelmiştir.

Ülker’lerin faaliyetlerini genişlettikleri alanlar, tümüyle ana şirket olan Ülker Gıda Sanayi’yle ilgilidir. Oluşturulan pazarlama şirketi ile ülke içinde kendi dağıtımını yapabilmektedir. Bu yolla, çeşitli aracı kuruluşları, ya ortadan kaldırmakta, ya da kendine bağlamaktadır. Dış ticaret şirketi aracılığıyla, tekelci-ticaret burjuvazisine olan bağımlılığını azaltmaya çalışırken, nakliyat şirketi aracılığıyla iç ticaret burjuvazisi karşısında da aynı konumu elde etmektedir. Topkapı Makine şirketiyle, bisküvi fabrikalarının gereksindiği makineleri ithal etmekte ve kısmen de kendisi üretmektedir. (Bu gibi durumlarda, çeşitli devlet teşviklerinden yararlanmaktadırlar ve öte yandan imalat sanayinde tekel oluşturan işbirlikçi-burjuvazi karşısında görece avantaj sağlamaktadırlar.) Bisküvi ve diğer ürünlerin paketlenmesinde kullanılan plastik torbalar, Polisan Plastik Sanayi aracılığıyla sağlanırken, büyük ambalaj-

baren emperyalizmin yeni-sömürgecilik yöntemleriyle kapitalizm yukardan aşağıya geliştirilmiştir. Bu gelişimle birlikte, yabancı nakit sermaye oranının yerli nakit sermayeye oranla çok az olduğu fakat mutlak dışa bağımlı birçok sanayi kuruluşu (örneğin oto sanayi) kurulmuş ve bunlara bağımlı olmaya mahkum hafif ve orta sanayi oluşmuştur.

Ancak dışa bağımlı bu temel sanayi ve ona bağımlı hafif ve orta sanayi her ne kadar pazara egemen olmuşsa da, çarpık gelişim bazı “sektörleri” dışta bırakmıştır. Örneğin kullanılmış otomobil ticareti ve otomobil tamirciliği gibi. Böylece “organize sanayi bölgeleri” ile “küçük sanayi bölgeleri”, KOBİ’ler denilen sektörler işbirlikçi-tekelci burjuvazinin dışında bir olgu haline gelmiştir. Ekonomik durumun iyi olduğu dönemlerde otomobil firmasının (Renault, Fiat vb.) “servis”inde otomobilinin bakımını ve tamiirini yaptıran “orta halli vatandaş”, durumun kötüleşmesiyle birlikte “küçük sanayi bölgesi”ndeki “kaportacı”ların müşterisi haline gelmiştir. Doğal olarak genişleyen iş hacmi karşısında “küçük sanayi bölgesi”nde yeni yatırımlar gündeme gelmiş ve yeni yatırımlar ise, yeni sermaye ve “finansman” kaynağı gerektirmiştir. İşte tefeci-bezirgan sermayesi bu yolla “küçük sanayi bölgeleri”ne girmiştir.

Diğer yandan artan nüfus, genişleyen pazar ilişkileri ve yoksulluk, geleneksel mallara olan talebi artırmıştır. Bir yandan köylülüğün tasfiyesiyle bazı geleneksel mallara olan talep azalırken, kentlere göçle birlikte bazı geleneksel mallara olan talep artmıştır. Bu süreçte, kendi ürünlerini doğrudan kasaba pazarında satan köylünün yerini, ürününü tarlada tüccara satan köylü almış ve tüccar bu ürünleri kasaba sınırlarının dışında pazarlamaya başlamıştır. Tüccarın pazarları büyüdükçe, kendisine doğrudan ürün veren köylülerin sayısı da artmıştır. Böylece tarımsal ürünler ticareti büyümüş ve büyüme pazara yeni tüccarların çıkmasına yol açmıştır.

Böylece işbirlikçi-tekelci burjuvazinin mallarını (ve ithal malları) Anadolu’da pa-

lamada kullanılan mukavva kutular, Bomsaş Mukavva şirketiyle sağlanmaktadır. Tüm bu faaliyetleriyle Ülkerler, toplam 5.000 işçi çalıştıran bir gıda tekeli olmaya yönelmiştir. Nitelikli işgücü ise, üniversite bitirmiş imam-hatiplilerden sağlanmaktadır. AKP döneminde Ülkerler Tayyip Erdoğan’ın ortaklığıyla daha da büyümüşlerdir.

zarlayan toptancı tüccarın karşısına geleneksel tarım ürünlerini pazarlayan toptancı tüccar çıkmıştır. Örneğin peynir, makarna, yağ gibi gıda ürünleri İstanbul Ticaret Odası kayıtlı toptancı tüccar tarafından bakkallara pazarlanırken, mercimek, nohut vb. bakliyat diğer toptancı tüccar tarafından pazarlanmıştır. Giderek kentlere göçün artmasıyla genişleyen pazar bakkalları marketleştirirken, aynı zamanda bu tüccarların daha da büyümesine yol açmıştır. Geleneksel tarım ürünlerini “kendi pazarında” pazarlayan toptancı tüccar, süreç içinde diğer tüccarın ürünlerini “iç üretim”den karşılamaya başlamıştır. Bu da, bir yandan pazardaki güç ilişkisini değiştirirken, diğer yandan Anadolu kasabalarında “imalathaneler”in ortaya çıkmasına yol açmıştır.

Kentlere göç eden, ama “kentleşemeyen” kesimlerin geleneksel yaşam tarzları ve beslenme özellikleri, giderek Anadolu kasabalarıyla sınırlı geleneksel tarım ürünleri perakende ticaretinin büyük kentlere doğru yayılmasına ve genişlemesine yol açmıştır. Dün İstanbul’dan Anadolu’ya taşınan gıda ürünleri, şimdi Anadolu kasabalarından İstanbul’a gönderilmeye başlanmıştır. Bu da taşımacılık sektöründe aynı yönde değişime yol açmıştır. Artık İstanbul “kökenli” nakliyat ambarları (“lojistik şirketleri”) yanında İstanbul’a mal taşıyan nakliyat ambarları ortaya çıkmıştır. Günlük dille ifade edersek, bir zamanların İstanbul kökenli kamyoncuları, giderek Anadolu kamyoncularına yerlerini terk etmeye başlamıştır.

Yine “ezber”den söylersek, tekelci ticaret burjuvazisinin yanında Anadolu tüccarı gelişimini sürdürmüştür.

Bu gelişime paralel olarak nakliyat araçlarının kapasiteleri ve sayıları hızla artmış, tekelci ticaret burjuvazisinin araçları TIR’lara dönüşürken, Anadolu tüccarının araçları on-onbeş tonluk kamyonlar haline gelmiştir. Artan ticarete paralel olarak nakliyat araçlarına olan talep artmış, işbirlikçi sanayi burjuvazisi otomobil üretiminden kamyon üretimine geçmiştir. Artan ticaret, artan kamyon üretimi ve artan kamyon talebi giderek “kredi”ye olan talebi artırmış, bankalara olan borçlar büyümüştür. Her durumda kamyoncu, tüccara bağımlı hale gelir. Bu da giderek siyasal ilişkilere yansımaya başlar. Artık Anadolu kamyoncusu, Anadolu tüccarının siyasal tercihi uygun davranmak zorundadır.

Bu süreçte ithalatın serbestleştirilmesiyle Anadolu tüccarının nakliye araçları Kore, Tayvan, Malezya, Endonezya gibi ülkelerden ithal edilmeye başlanmıştır.

Benzer bir gelişme ambalaj sektöründe de ortaya çıkmıştır.

İşbirlikçi ticaret burjuvazisi dışardan ithal ettiği ambalaj makinalarını Anadolu'da pazarlarken, aynı zamanda Anadolu tüccarının kentlere yönelik mal ticaretini daha da artırmıştır. Bir süre sonra, bu makinelerin bakım ve onarımı yeni bir "küçük sanayi" ortaya çıkarırken, diğer yandan ithalatın serbestleştirilmesiyle başka ülkelerden yeni makinele- rin ithal edilmesi gündeme gelmiştir. Gide- rek "yerli üretim" ortaya çıkmıştır.

Ambalaj makinalarının kullanımındaki artışla birlikte, Anadolu tüccarının pazarı da- ha da genişlemiştir. Nasıl ki tefeci-bezirgan sermayesi işbirlikçi tekelci burjuvazinin iç pazarda "boş" bıraktığı alanlarda gelişmişse, uluslararası tekellerin boş bıraktığı alanlarda da "ihracat" olanakları ortaya çıkmıştır. Arap ülkelerine yönelik gıda ürünleri ticareti Ana- doli tüccarının pazarlarının genişlemesinde önemli bir rol oynamıştır. Arap ülkelerinin "faizsiz bankaları"nın (Faisal Finans, Al Ba- raka Türk vb.) Anadolu tüccarına verdiği kre- dilerdeki artışa paralel olarak Arap ülkeleri- le olan ticaret genişlemiştir.*

Bu süreçte, bakkallar marketleşmiş, mar- ketler süpermarketlere dönüşmüştür. Ana- doli tüccarının bu "dağıtım şebekesi" üze- rindeki egemenliği, ithal malların pazarlan- masında da onun etkin bir güç haline gel- mesine yol açmıştır. Kaçınılmaz olarak ithal mallar Anadolu tüccar aracılığıyla pazarlan- maya başlanmıştır. Bu da işbirlikçi tekelci burjuvaziyi Anadolu tüccar ile ekonomik tem- elde "uzlaşma"ya zorlamıştır.

Yine "ezber"den söylersek, ülke "üret- meden tüketen" bir ülke haline dönüşmü- ştür. "Üretmeden tüketmek" ise, sözcüğün

tam anlamıyla ticaretin başat hale gelmesi demektir. Bu da ticari sermayenin (tüccarın) gücünün artmasıdır. Böylece artan ticaret, tüccarı güçlendirirken, aynı zamanda **tüccar zihniyetinin** egemen zihniyet haline gelme- sine yol açmıştır.

Tüccar zihniyeti ise, ticaretin niteliğinden kaynaklanan, daha pahalıya satmak için sat- ınalmadan türer. Doğal olarak ticaret ile spekülasyon el ele gider.

Esnaf diliyle söylersek, tüccar zihniyeti, ucuza alıp pahalıya satmaktır. Dolayısıyla hem üreticinin, hem tüketicinin dolandırıl- masıdır. Bir tüccar için önemli olan, bir ma- lın nerede üretildiği ve değerinin ne olduğu değil, ucuz ve daha ucuz olup olmamasıdır. Eğer ulusal sınırlar tüccarın ucuz ve daha ucuz malları satın almasına engel olursa, o, hızlı uluslarüstü kılığa bürünür, kozmopoli- tizmin bayraktarlığını yapar. Eğer ucuza aldı- ğı malı pahalıya sattığı pazarı elde tutmak için ulusal sınırlara ihtiyaç duyarsa, hiç te- reddütsüz en hızlı ulusalcı haline dönüşür. Bu nedenle, tüccar zihniyeti, bir yanıyla koz- mopolitizmi, diğer yanıyla milliyetçiliği içe- rir.

Ülkemizin tarihsel özellikleri sonucu bu "tüccar zihniyeti", tefeci-bezirgan zihniyeti- dir, tacir zihniyettir. Peygamber olmazdan önce deve ticareti yapan, peygamber olduk- tan sonra da ticari ilişkilerini sürdüren Hz. Muhammed'i kendilerine "referans" alırlar. AKP hükümeti de bu tacir zihniyetinin ikti- dardır.

Ancak para paradır, sermaye haline dö- nüştüğü andan itibaren kendi yolunda iler- ler. "Yeşil sermaye" olup olmamasının artık hiçbir önemi yoktur. Para, sermaye olarak yatırıldığı andan itibaren, sahibinin kişiliğın- den ayrılır, kendi yolunda ilerler. Artık onun amacı kâr ve daha fazla kârdır.

"Sermaye, kâr olmadığı zaman ya da az kâr edildiği zaman hiç hoşnut olmaz, tıpkı eskiden doğanın boşluk- tan hoşlanmadığının söylenmesi gibi. Yeterli kâr olunca sermayeye bir ce- saret gelir. Güvenli bir %10 kâr ile her yerde çalışmaya razıdır; kesin %20, iştahını kabartır; %50, küstahlaştırır; %100, bütün insani yasaları ayaklar altına aldırır; %300 kâr ile, sahibini as- tırma olasılığı bile olsa, işlemeyeceği cinayet, atılmayacağı tehlike yoktur. Eğer kargaşalık ile kavga kâr getirecek

* Bu gelişmede 12 Eylül askeri yönetiminin, dola- yısıyla oligarşinin açık desteği belirleyici olmuştur. 12 Eylül döneminde, bir yandan açık askeri terörle kitle pasifikasyonu yürütülürken, diğer yandan din, bir pa- sifikasyon aracı olarak kullanılmıştır. 82 Anayasasıyla din derslerinin zorunlu hale getirilmesinin temel ne- deni de bu pasifikasyondur. Bu amaçla "islami serma- ye'nin gelişmesine göz yumulmuştur. Bu durum, Ame- rikan emperyalizminin Sovyetler Birliği'ne karşı geliştirdiği "yeşil kuşak" projesi çerçevesinde şeriatçı ke- simleri destekleme politikasının ülkemizdeki uzantısı- dır.

olsa, bunları rahatça dürtükler.”*

Tefeci-bezirgan sermayesi de, herhangi bir sermaye gibi sermayedir. Sürekli gelişmek, büyümek ve çoğalmak zorundadır. Bunun için de kendisine yeni yatırım alanları, yeni pazarlar bulmak zorundadır. AKP hükümetiyle temsil edilen tefeci-bezirgan sermayesi, ne denli kapitalizme “eklemlenmiş” feodal kalıntılar olarak tanımlanırsa tanımlansın, sermaye olarak kendisine yer açmak için diğer sermayelerle rekabete girmek durumundadır. Bu rekabet ise, sermayenin bir diğer sermaye ile savaşıdır. Varolan pazarların yeniden paylaşımı savaşıdır. Sorun, bir sermayenin, yeni ve gelişen sermayenin, eski ve varolan sermayeye karşı pazarların yeniden paylaşım savaşının, “kanlı mı, kansız mı” olacağıdır.

22 Temmuz seçimlerinin bir kez daha gösterdiği gibi, oligarşi dışındaki sömürücü sınıflar, Anadolu tüccar sermayesinin çevresinde toplanmışlardır. Bugün A. Gül’ün cumhurbaşkanı oluşu, bu sömürücü sınıflar ittifakının gücünü ve zaferini temsil etmektedir.

Süreç, bu sömürücü sınıfların sermayelerinin daha da genişlemek ve büyümek için oligarşinin, özel olarak da işbirlikçi-tekelci burjuvazinin “yaşam alanlarına” el atıp atmayacakları, bunu ne ölçüde “uzlaşma” ile gerçekleştirip gerçekleştirmeyeceklerine bağlı olarak gelişecektir. Dolayısıyla oligarşiyi oluşturan kesimler ile “yeşil sermaye” arasındaki çelişkinin şiddetlenip şiddetlenmesine bağlıdır.

Bu yeniden paylaşım savaşında, “yeşil sermaye”nin, “tacir zihniyeti”yle ticari ilişkilerini büyütürken “dini değerleri” ne ölçüde kullanacağı, “dini değerler”i öne sürerek oligarşinin “yaşam alanları”nı ne ölçüde sınırlandırmaya çalışacağı da, “sivil toplum”un “cemaatleştirilmesi”ne yönelik uygulamalarının boyutunu belirleyecektir.

Şüphesiz Tayyip Erdoğan ve mehteran takımı açısından bu rekabet savaşı, Erbakan’ın “milli görüş”ünden farklı bir rota izleyecektir. “Milli görüş”, tefeci-bezirgan sermayesinin sanayi sermayesine dönüşme çabasının ve girişiminin bir ürünüdür. Bu nedenle iç pazarda oligarşinin egemenliğini sınırlamayı ve ortadan kaldırmayı amaçlar. Bu yüzden de “milli” öğelere ağırlık verir. AKP ise, feodal-tacir zihniyetinin partisidir, dolayısıyla kozmopolittir. AKP iktidarının kısa ve orta dönemde işbirlikçi ticaret burjuvazisiyle olan çatışması ve savaşı çok daha şiddetli olacaktır. İşbirlikçi **ticaret** burjuvazisinin AB emperyalist ülkelerinin perakendeci market tekellerinin doğrudan iç pazara girmeleriyle önemli ölçüde güç yitirdiği göz önüne alındığında, bu savaşın nasıl sonuçlanacağı bugünden bellidir.

Halk açısından sorun, sömürücü sınıflar arasındaki çıkar çatışmasının “kanlı mı, kansız mı” olacağına değil, bu çatışmada “din”in silah olarak cepheye ne ölçüde sürüleceği ve toplumun ne ölçüde “cemaatleştirileceği”dir. Bu da, üretmeden tüketen bir toplumun geleceğini belirleyecektir.

Mahalle Baskısı, Çarşı Esnafı ve MÜSİAD Yerine TOBB

Seçimlerden sonra Doğan “medya”da bir söylem başladı: Mahalle baskısı.

Doğan “medya”nın “amiral gemisi” Hürriyet gazetesinin, genel yayın yönetmeni E. Özkök’ün “kaptan”lığında başlattığı “mahalle baskısı” söylemiyle, “aşağıdan faşizm”, “sıradan faşizm”, “islami faşizm”, “islamcı Kerenski sendromu” vs.lerle, şeriatçıların “aşağıdan darbe” olanağının giderek artan bir “somut tehlike” olduğu işlenmeye başlandı. Ve Fas’ta “Fas’ın AKP’si”nin seçimleri kaybetmesi üzerine, tüm dikkatler Malezya’ya çevrildi.

Doğan “medya”nın önde gelen “gezgin yazarları” seferber edildi. Malezya’ya “şeriat” turları düzenlendi. Şeriatın adım adım nasıl iktidara geldiği, iktidara gelişle birlikte adım adım nasıl şeriat yönetimine geçildiği üzerine tefrikalar yayınlanmaya başlandı. “Aşağıdan darbe”nin yerini “Malezyalaşma” aldı.

“Cumhuriyet mitingleri”nde ifadesini bulan “korku”nun politizasyonunun ardından gelen 22 Temmuz “bozgunu”nun depolizasyonu koşullarında, Doğan “medya”nın “mahalle baskısı” seferberliği, korku ile bozgun arasına sıkışmış, “benim için bu memleket bitti”, “bu halk için bir şey yapmaya değmez” sözleriyle pasifize olmuş küçük-burjuvazinin sol kanadını hareketlendirmeyi hedeflemiştir.

Diğer bir ifadeyle, Doğan “medya” grubu, “mahalle baskısı” seferberliği ile, küçük-burjuvazinin “laik ve ulusalcı” kesimlerini yedeklemek için harekete geçmiştir.

Burada birbiriyle kesinkes karıştırılmaması gereken iki soru ortaya çıkar:

Bir: başını E. Özkök’ün çektiği Doğan “medya” grubu, “mahalle baskısı” söylemi ile küçük-burjuva “sol” unsurların şeriat korkularının sözcülüğüne neden soyunmuştur?

İki: “mahalle baskısı” ne ölçüde şeriat düzenine geçişin bir ölçüsüdür?

Biliyoruz ki, hiçbir sermaye grubu, kendi sermayesinin çıkarı olmaksızın parmağını bile kımıldatmaz. Doğal olarak Doğan “medya” grubunun “mahalle baskısı”nın gündemin ilk sırasına çıkartma gayretlerinin arkasında mutlaka bir “çıkar”, kendi sermayesinin çıkarı bulunacaktır.

Birinci soru, 22 Temmuz seçimleri öncesinde, kimi durumda apolitik yayınlarla, kimi durumlarda doğrudan AKP’yi destekleyen yayınlarla seçim sonuçları üzerinde etkide bulunan Doğan “medya” grubunun, seçimlerin hemen ardından birden bire “şeriat korkusu” içindeki kitlenin “öncü”lüğünü neden üstlendiğidir.

Bunun yanıtı açıktır: TMSF.

Mutlak monarşilerdeki kralların sahip olduğu yetkilerle donatılmış, “çekirdekten yetiştirme” şeriatçının başkanlığında TMSF, “servetin yeniden dağıtım”ının en temel aracıdır.

TMSF’nin şirketlere, bankalara istediği gibi el koyma yetkisine sahip olması IMF talimatıyla (stand-by anlaşması gereğince) gerçekleştirilmişse de, aynı zamanda “islami sermaye”nin asgari düzeyde tatmin edilmesi için de bir zorunluluktur.

Uzanlarla başlayan, ardından Demirel ailesine uzanan ve seçimlerin arifesinde Turgay Ciner’in D. Bilgin’le “gizli anlaşma”sı so-

nucu sahip olduğu ATV ve Sabah gazetele-
rine el konulmasıyla süren “servetin yeniden
dağıtımını” sağlayan TMSF, AKP iktidarıyla
giderek güçlenen, devlet bürokrasisi içinde
egemenliğini pekiştiren “islami sermaye”nin
büyüyen iştahı için yeni “yem”ler bulmak zo-
rundadır.

Bugün için TMSF’nin hedefinin Doğan
holding olduğu görünmektedir.

Bu, 2001 krizi sonrasında kendi iç çeliş-
kileri büyüyen, giderek eski “homojen” gö-
rünümlünü yitiren, yitirdiği oranda varlığı-
yokluğu “tartışılabilir” hale gelen oligarşinin,
tekelleşmemiş burjuvazinin “islami” kesim-
lerinin büyümesi için diğerlerini “harcama-
sı” sürecinin, bir ölçüde sonudur.

TMSF aracılığıyla “islami sermaye”, tıpkı
Uzanlar, Ciner vb.lerini “yuttuğu” gibi Doğan
holdingi de tasfiye ederek, onun gücünü
kendisine mal ettiği ölçüde, doğrudan oli-
garşiyi oluşturan kesimlerin alanlarına daha
da yakınlaşmış olacaktır.

Bugün, Doğan holding için “yakın ve so-
mut tehlike”, TMSF aracılığıyla holdinge el
konulmasıyken, oligarşi için “bir adım” öte-
deki tehlikedir.

“Toplum mühendisliği” konusunda “ihtis-
sas” yapmış E. Özkök yönetimindeki “med-
ya”, şimdi tüm uzmanlık bilgileriyle küçük-
burjuvazinin sol kanadını kendisine yedek-
lemeye çalışmaktadır.

Küçük-burjuvazinin sol kanadı, 22 Tem-
muz seçimleri öncesinde Doğan “medya”nın
doğrudan ve dolaylı biçimde AKP’yi destek-
lediğini çok iyi bilmesine karşın, seçim son-
rasında ortaya çıkan “bozgun” havası içinde
yılmış ve küskünlükle karışık bir pasifizm
içindedir. Doğan “medya”, bu yılmış ve pa-
sifize olmuş “yenilmiş ordu”ya kumanda et-
mek için öne atılmıştır.

“Biz kaç kişiydik”den “biz kaç kişi kaldık”
noktasına gelmiş olan bu kesim, böyle bir
“öncü”lük karşısında Doğan holdingin çıkar-
larına alet olmamak için ne denli çekimsiz
ve kararsızlık içindeyse de, “medya”daki
TMSF egemenliği karşısında başka “çarele-
ri” olmadığını da içgüdüsel olarak hisset-
mektedir.

“Dün YÖK’e karşıydık, bugün YÖK’ü sa-
vunmak durumunda kaldık. Dün askeri dar-
beye karşıydık, bugün askeri darbe ister ha-
le geldik” diyen “laik ve ulusalcı” küçük-bur-
juvazinin, bu hava içinde Doğan holdingin
kendini, kendi kendine “öncü” ilanını karşısın-

da yapabilecek bir şeyleri de yoktur.

Bu durum, küçük-burjuvazinin sol kana-
dının 12 Mart 1971’den günümüze kadar sü-
re giden çelişik durumunun tipik bir görü-
nümüdür. 12 Mart’tan bugüne kadar, hala
oligarşinin saflarında yer alan küçük-burju-
vazinin sağ kanadından umudunu kesme-
miştir. Hala bu kesimi kendisinin “doğal”
müttefiki olarak düşünmektedir. Bu düşün-
cesiyle, hemen her zaman değişik sermaye
grupları arasındaki çıkar çatışmasında ye-
deklenen bir unsur olmaktan kurtulamamış-
tır. Her seferinde “hüsran” a uğramış, “kulla-
nılmış eşya” gibi bir kenara atılmış olması-
na karşın, yine de “can çıkmayınca, huy çık-
ma”maktadır.

Ama bu ülkede bir şeriat tehlikesi mev-
cuttur.

Sermaye gruplarının kendi çıkar çatışma-
larıyla da beslenen şeriatçılık, A. Gül’ün
cumhurbaşkanı seçilmesinde görüldüğü gi-
bi MHP’de temsil edilen “milliyetçi-faşist ser-
maye” kesimleriyle de kolayca itifak kura-
bilmektedir.

Önce cuma namazlarında, sonra “yardım
çadırları”nda ve nihayetinde ramazan ayının
“geleneksel” iftar çadırlarında giderek kitle-
selleşen şeriat kurumları yaşamın her alanı-
na el atmakta, ticari ilişkilerden toplumsal
ilişkilere kadar her yerde etkin bir unsur ha-
line gelmektedir.

Aydın Doğan “medya”sının “mahalle bas-
kısı” adını verdiği bu kitleleşme, “aşağı-
dan yukarı” bir şeriatçı gelişmeyi belirginleş-
tirmiş ve görünür hale getirmiştir. Ancak söz
konusu olanın “mahalle baskısı” değil, ma-
hallerde etkin olan “çarşı esnafı”nın bas-
kısı olduğu ise sürekli gözden kaçınılmakta-
dır.

Evet, bugün Türkiye’de “aşağıdan yuka-
rı” bir şeriatçı kitleleşme vardır. AKP hü-
kümetiyle bu kitleleşme, aynı zamanda
“yukardan aşağı” bürokratik örgütlenmeyle
tamamlanmaktadır. Fakat bu kitleleşme-
yi sağlayan “mahalle halkı” değil, mahalle-
deki ekonomik yaşamı belirleyen ekonomik
güçlerdir, “çarşı esnafı”dır.

“Çarşı esnafı”, sözcüğün farsça karşılığı
ile “bazaar”ın egemenidir. Kimi durumda
“mahalle bakkalı”, kimi durumda küçük tü-
ccar, kimi durumda belediye, kimi durumda
“dini yardım kuruluşu”dur. Her durumda el-
lerinde belli bir ekonomik güç vardır ve bu
ekonomik güç ile insanlar satın alınmakta-

dır.

Türkiye çapında “büyük kitle partileri”nden çok daha büyük ve yaygın bir örgütlenmeye sahip olan TOBB (Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği), bu ekonomik ilişkilerin “koordinasyon merkezi” olarak devreye girmiştir.

Başını Rifat Hisarcıklıoğlu’nun çektiği TOBB, yine Rifat Hisarcıklıoğlu’nun kendi sözüyle, “depolitizasyon”a tabi tutulmuştur. Böylece “giden aғam, gelen paşam” zihniyeti, TOBB aracılığıyla küçük esnaf ve tüccar kesimi içinde yaygınlaştırılmış, “ahde vefa” bir yana bırakılmıştır.

Bunun 22 Temmuz seçimlerinde görülen sonucu ise, geleneksel DP-AP-DYP-ANAP oylarının AKP’ye yönelmesi olmuştur.

TOBB’un artan etkinliği, giderek MÜSİAD’ın devreden çıkartılmasını getirmiş ve Rifat Hisarcıklıoğlu, Tayyip Erdoğan ve mehteran takımının yeni “vitrin süsü” olarak her yerde hazır ve nazır hale gelmiştir.

Bugün, TOBB, MÜSİAD’laştırılmıştır.*

Bunun sonucu olarak da, Ankara Sanayi Odası başkanı Zafer Çağlayan, Sanayi ve Ticaret Bakanı olmuştur.**

“İftar çadırları” ve “yardım paketleri”nin doğrudan esnaf, tüccar ve sanayi odaları üyelerinden alınan “gönüllü bağışlar”la finanse edildiği ise açık bir gerçektir.

Söz konusu olan “mahalle baskısı” değil, küçük ve orta sermayenin (KOBİ’ler) “islami sermaye” çevresinde toplaşmasıdır.

Bugün islamcı kesimlerden “referans” alamayan herhangi bir esnaf ya da tüccarın “bazaar”da iş yapabilmesi olanaksız hale gelmiştir. Dolayısıyla “selamın aleyküm”le güne başlayan esnaf ve tüccar, bir yandan şeriatçıların kitleselleşmesini sağlayan “yardım”ları finanse etmek için haraç öderken, diğer yandan “islami kurallara uygun bir aile yaşamı” sergilemeye zorlanmaktadır.***

Kamu kuruluşlarının özelleştirilmesiyle

* Son TOBB seçimlerinde şeriatçı kesimler “Yönetim sizde kalsın ama delege ağırlığını bize verin” diyerek geleneksel “merkez sağ parti” yandaşı esnaf ve tüccarlarla anlaşma yapmışlardır.

** Daha ilginç olanı, Rifat Hisarcıklıoğlu, Sinan Aygün, Zafer Çağlayan ile Melih Gökçek’in “özel” bir ittifak içinde oluşlarıdır.

*** Bu durum, “laik ve ulusalcı” olduğunu söyleyen esnaf ve tüccar tarafından, “ne yapayım, onlar gibi görünmek ve onlar gibi konuşmak zorundayım, çünkü onlarla iş yapıyorum” şeklinde ifade edilmektedir.

“kamu”nun ekonomik gücünü yitirmesi bu kesimleri doğrudan “serbest pazar ekonomisi” çerçevesinde özel finans kaynaklarına bağımlı hale getirirken, AKP hükümetiyle birlikte “kamu”dan alabileceği tüm destek de “islami referans”a bağlanmıştır.

Gerçek “mahalle baskısı” budur ve buradan yayılmaktadır.

“İslami sermayenin Ülker’ine karşı laikçilerin Eti bisküvileri”nin savaşında görüldüğü gibi, bu “mahalle baskısı”, doğrudan pazar sorunudur.

Pazar ise, bir bütün olarak dışa, emperyalizme bağımlıdır. Bu nedenle, bir yandan “yabancı sermaye”nin egemenliği altındadır, diğer yandan “yukardan aşağı” bürokrasinin desteğinde hareket eden “islami sermaye”nin egemenliğine girmiştir.

Bu da, esnaf ve tüccarın, içte “islamcı”, dışta “AB’ci oluşunun maddi temelini oluşturur.

Pazarda ortaya çıkan sermayeler arasındaki çatışma ve ittifak ilişkileri karşısında küçük-burjuvazinin “laik ve ulusalcı” kesimlerinin hiçbir gücünün olmayışının gerçekliği. Dolayısıyla bu ilişkileri etkileme gücüne sahip olmadıkları için, sadece bunları izlemekle yetinmek durumundadırlar.

Artık “laik ve ulusalcı” küçük-burjuvazi ve aydınları, ithal mallarla beslenen “tüketim ekonomisi”nin tüccar kesimine sağladığı üstünlüğün “islami sermaye”nin güçlenmesini sağladığını, küçük ve orta sermayenin örgütü olan TOBB’un MÜSİAD’laştığını ve bu gelişmeler karşısında oligarşinin “rahatsızlık duymadığının” bilincinde olmalıdır.

Bu, sınıfsal saflaşmadır.

Bu süreçte, “islami sermaye”nin ne ölçüde büyüyeceği, büyüdüğü oranda oligarşi içindeki hangi kesimleri “yutacağı” ve ne ölçüde oligarşi içinde yer alacağı bugünden bilinemese de, emperyalist malların açık pazarı haline gelmiş bir ülkede, sanayi karşısında ticaretin ve sanayi sermayesi karşısında ticaret sermayesinin daha fazla güçleneceği kesindir.

Şüphesiz küçük ve orta sermayenin uzun dönemli çıkarı “ulusal pazar”a bağımlıdır. Bu nedenle, tutarlı ve bütünsel bir anti-emperyalist, “ulusal bağımsızlıkçı” bir siyasal hareketin bu kesimleri saflarına kazanması olanaklıdır. Ancak, her küçük-burjuva aydını gibi, bu kesimler de, saflarında yer alacakları

siyasal hareketin bir güç olmasını bekleyeceklerdir. Çünkü küçük-burjuva zihniyeti, küçük esnaf ve tüccar zihniyeti olarak “güce tapar”. Güç ise, ekonomide para, siyasette silahtır. Paraya ve silaha kumanda edenler güçtür.

“Bilinen” sol söylemle ifade edersek, proletaryanın doğal müttefiki köylüler olduğu kadar kent küçük-burjuvazisidir de. Ve proletarya, tüm sınıflar içinde tutarlı ve bütünsel anti-emperyalist bir mücadelenin öncülüğünü yapabilecek tek devrimci sınıftır. Dolayısıyla şeriatçılık karşısında da, proletaryanın öncülüğü dışında tutarlı ve bütünsel bir “muhalefet” hareketi söz konusu olamaz.

Bu tarihsel ve nesnel gerçeğe rağmen, proletaryanın siyasal hareketi, tarihin en alt seviyesinde ve ideolojik hegemonyasını küçük-burjuvaziye kaptırmış durumdadır.

Hayal kurmaya, “keskin” sözler söylemeye, sloganlar atmaya hiç gerek yoktur. Gerçek budur.

Bu gerçek karşısında, pek çok küçük-burjuva aydını “bu halk için hiçbir şey yapmaya değmez” pasifizmi içinde “kaderci”liğin girdabına yuvarlanmışlardır. Küçük bir kesimi ise, sermaye kesimleri arasındaki çıkar çatışmalarının basit bir izleyicisi olarak, şu ya da bu kesimin “medya”tik olanaklarıyla bir “çıkış” ortaya çıkabileceği umuduna kapılmışlardır. Çoğunluk olarak, ordunun “uygun zamanda ve koşullar olgunlaştığında” gerçekleştireceği bir “laik” askeri darbe ile “pazar”ın disipline edileceği beklentisindedir.

Her zaman söyledik ve söylüyoruz: Ordu, silahlı kuvvetler, “emir-komuta zinciri” içinde tümüyle emperyalizmin çıkarlarının koruyucusu ve kollayıcısıdır. Her ne kadar ordu içinde “zinde güçler”in etkinliği geçmiş dönemlere kıyasla artmış görünüyorsa da, “emir-komuta zinciri”ni kırabilecek bir gelişme potansiyeline sahip değildir. Gelişmeye başladıkları her yerde, “emir-komuta zinciri” içinde tasfiye edilecekleri de kesindir.

Bugün için “devrimci alternatif” fiili bir güç değildir. Fiili bir güç haline gelebilmesi için, öncelikle küçük-burjuvazinin ideolojik hegemonyasının (ve bunun soldaki uzantısı olan legalizmin ve neo-liberalizmin egemenliği) kırılması şarttır.

“Mahalle baskısı” vb. üzerinde gevezelik etmekle, kalem oynatmakla yetinilemeyeceğini artık ilerici, demokrat ve yurtsever herkesin görmek zorunda oldukları kadar, “bakkal solculuğu” yaparak küçük ve orta sermayeyi örgütlemenin olanaksızlığını da bilmek zorundadırlar.

Yine de “ben önemliyim”le şekillenmiş küçük-burjuvazi, TOBB içinde “ulusalci ve laik muhalefet” grupları örgütlemeye, ordu içinde “zinde güçler”le işbirliği yapmanın yollarını aramaya, hatta pazarda “şeriatçı bakkallar”ı boykot etmeye kadar değişik örgütlenme ve “eylem”lere kalkışacaktır. Bu örgütlenme ve “eylem”lerinde CHP’yi “tek siyasal örgütlenme” olarak görerek, “durumdan vazife çıkararak” CHP içindeki “muhalefet” hareketini desteklemeyi kendi “asli” görevi olarak da kabul edebileceklerdir.

Ne yaparlarsa yapsınlar, her durumda ülkenin dışa bağımlı ekonomik yapısının nesnel koşulları tarafından bir kez daha yüzgeci edileceklerdir.

Halep ordaysa, arşın buradadır.

Şeriat tehlikesi karşısında boylarının ölçüsünü almak istemeyen herkes, “arşın”ın devrimci ideolojide ve devrimci mücadelede olduğunu görmek ve bilmek zorundadır.

Evet, bizler, devrimciler olarak zayıf ve güçsüzüz. Tarihsel mücadelemiz haklı ve güçlülüğümüzün kanıtları olsa bile, bugünün somut koşullarında zayıf ve güçsüz olduğumuz bir gerçektir.

Ama “güç sahipleri”ne boyun eğerek gelinen nokta da ortadadır.

Bu yüzden diyoruz ki, sayımızın azlığına, düşmanın çokluğuna bakmaksızın, yılmaksızın topyekün bir toplumsal ve siyasal dönüşümden başka yol kalmamıştır.

Hic Rhodus, hic salta!

Türkiye Tarihinden Durum Değerlendirmesi

[Bu yazı, 1971 Nisan sonunda sıkıyönetim ilan edilmesinden sonra Mahir Çayan yol-
daşın kaleme aldığı durum değerlendirmesi taslağıdır.]

1950, Türkiye’de karşı devrimdi. Çünkü tefeci bezirgan, finans kapital temsil-
cileriyle yönetime geliyordu. Yönetime gelen Anadolu ticaret burjuvazisiydi. Ka-
saba kodamanı yönetime gelmişti. Bu asalak zümre, kendisi gibi asalak bir züm-
re ile ittifak kurarak iktidara geldi. İşte hakim ittifak bu idi.

1960, 27 Mayıs harekâtı bir devrimdi. Reformist burjuvazi, feodal artıkları, te-
feci bezirgan hegemonyasını yıkıp yerine bir hakim ittifakı iş başına getiriyordu.
Tekelci burjuvazi ve emperyalizm neden 1950’de reformcu burjuvaziyi hakim it-
tifaktan atmadan tefeci bezirgan ve toprak ağasına omuz verdi? Neden 1960’da
tefeci bezirgan ve toprak ağası takımının yönlendirici rolünü reformist burjuva-
zinin almasına en azından göz yumdu? Ve neden reformist burjuvaziyi tali pla-
na iterek bu kalıntılarla ittifak kurdu? Durum son derece açıktır.

Türkiye’de devlet 1970’e kadar burjuvazinin hiçbir zümresinin kesin hakimi-
yeti altına girmemiştir. 1919-23 harekâtı reformist burjuvazinin harekâtıydı. Cum-
huriyet, reformcu burjuvazi, radikaller, tefeci bezirgan ve eşraf devletiydi. Hakim
ittifak burjuvazinin bütün fraksiyonlarıyla, toprak ağalarından oluşmaktaydı. Yön-
lendirici güç millî burjuvaziydi (reformist burjuvazi). Tekelci kapitalizm şartları
içinde yıllar ilerledikçe reformcu burjuvazi ekonomik hayatta etkisini yitiriyordu
ve dışa bağımlı unsurlar egemen oluyordu. Emperyalizm iyice içeriye sızıyordu.
Ve daha çok toprak ağalarına ve tefeci bezirganlara dayanıyordu. Tekelci burju-
vazi de yavaş yavaş güçleniyordu.

1950 harekâtı oldu. Emperyalizm tam yönetim sağladı. O anda dayanacağı
temel güç tek elci burjuvazi değildi. Tefeci bezirgan ve toprak ağaları takımı idi.

Tekelci burjuvazinin durumu temel dayanak olabilecek seviyede değildi. Yıl-
lar ilerledi, emperyalizmin çıkarları açısından, kapitalizm açısından, bu müttefi-
kin tasfiye edilmesi şart oldu. Emperyalist üretim ilişkileri tek elci burjuvaziyi de
güçlendiriyordu. Nihayet 1960 harekâtı oldu. Tekelci burjuvazi daha temel güç
olma durumunda değildi. Bu yüzden ABD reformist burjuvaziye devrimde des-
tek oldu. Nasıl olsa 60 dünyasında reformist burjuvazinin ekonomik, idari ve sos-
yal bütün tedbirleri tek elci burjuvaziyi güçlendirecekti. Ve öyle oldu.

Kısa bir süre sonra 1963’de reformist burjuvazi tek elci burjuvazi ile yer de-
ğiştirdi. Tekelci burjuvazi reformist burjuvaziyi hem tasfiye etmeyerek ona belli
haklar tanıyarak (çünkü gücü yoktu) hem de tefeci bezirgan takımını eskisi gi-
bi olmasa da imtiyazlı duruma getirerek ülkede garip bir yönetim dengesi kur-
du. Buna nispi denge dönemi de diyebiliriz. Bu nispi denge ikilidir.

1. Hakim ittifaklar ile reformist burjuvazi arasında – yansıması 61 Anayasası.
Belirleyici yön hakim ittifak.

2. Hakim ittifakın kendi içinde, tekelci burjuvazi ile tefeci bezirgan arasında – belirleyici yön tekelci burjuvazi.

Böylece Türkiye yarı-sömürgeler arasında bir istisna oldu. Çünkü hiçbir ülkede Türkiye'deki sınırlı demokratik haklar yoktu. Tıpkı Fransa gibi. Fransa'nın daha aşağı seviyesindeki kopyası idi.

5. Devre – 1971 12 Mart harekâtı, bu nispi denge döneminin sonu hakim ittifak içinde tekelci burjuvazinin tam denetim kurması. Artık ideolojisiyle, herşeyi ile tefeci bezirgan ve toprak ağaları siyasi hayatta etkinliğini kaybediyordu. Laik tekelci burjuvazi tam bir denetim kuruyordu, feodaliteyi tasfiye ediyordu. Türkiye tam bir Latin Amerika ülkesi haline geliyordu. Bu 5 devrenin yönetici kişileri de, bu 5 devreyi karakterize ediyor:

1. Devre – Reformcu burjuvazi, adam Atatürk, sağa kayıyor adam İnönü.

2. Devre – Tefeci bezirgan ve feodal unsurların adamı Menderes

3. Devre – Reformist burjuvazi (MBK)

4. Devre – Tekelci burjuvazi, emperyalizm ve tefeci bezirgan ittifakı, adam: Demirel

5. Devre – Emperyalizm ve tekelci burjuvazi diktatörlüğü, adamı Koçuş, Erim-Kuvvet Komutanları.

İçinde bulunduğumuz dönem tekelci burjuvazinin çeşitli hizipleri arasındaki çelişkinin en minimum seviyede olduğu, dolayısıyla karşı-devrim cephesinin en kuvvetli olduğu devredir.

İtibarlı olmasının nedeni:

1. Kesin denetim ellerindedir ve rakip fraksiyonları iyice ezmişlerdir. O yüzden güçlü adam pozlarını iyi oynuyorlar.

2. Feodal artıkları (belli ölçülerde) hem ekonomik, hem de siyasi kültürel hayatta temizleme gayretleri içinde (laik tavır); bu da asker-sivil-aydın zümrenin geçici de olsa desteğini sağlamaktadır.

3. Ülkemizde sınırlı demokratik özgürlüklerin rehaveti içinde revizyonizmin etkinliği altında bir sol, hazır olmadığı için dağıtılmıştır. Tıpkı 1905-1908 devresi gibi. Sol yenilmiş, gericilik hakim duruma gelmiştir. Böyle durumlarda bolşevik taktiği hepimizin bildiği gibi ricattır, ricat taktiği sönme değildir. Ricat taktiği güç toplama, güçlerini kaptırmama taktiğidir.

Bu devrede RSDİP'nin bolşevik hizbi de en zayıf olduğu devredir (nicel olarak). Yöneticilerinin bile birçoğu yurtdışına gitmiştir.

İşçi sınıfı içinde çalışma, vs. hepsi ortadan kalkmış, sadece yurt dışında basılan bir gazetenin yurt içinde dağıtılması, partizan savaşı (şehir gerillası).

Bugün aynı durum bizler için de söz konusudur. O dönemde narodniklerle bolşevikler arasındaki farklar:

1. Narodnikler savaşın, sadece sabotaj ve suikast bölümüne ağırlık veriyorlardı...

2. Narodnikler için devrimci yayın önemli değildi. Yurt çapında çıkan bir gazetenin önemi yoktu.

3. Narodnikler ideolojik eğitimi reddediyorlardı.

İçinde bulunduğumuz devre ricat devresidir. Öz gücümüzü ezdirmeme, güç toplama, savaşı gücüne göre sürdürme devresidir. Partizan savaşı aşamasının gerilla savaşı dönemi:

Bu dönemin ilk evresi geçirilmiştir. Dostun düşmanın ciddiye aldığı vurduğu yerden ses çıkartan, dediğini yapan bir örgütün var olduğunu ispat ettik. Belli bir 6-7 kişilik kadroyu kısa da olsa eğitimden geçirdik, fakat asla güçlü bir yan örgütlenmemiz yoktur.

Şehir gerillası yaratılması aşaması geçilmiştir; şehir gerillası geliştirme aşamasına girdik. Artık daha karmaşık daha komplike bir örgütlenmenin içine girmemiz gerekiyor. Herkesin herşeyi ve herkesi bilmediği bir örgütlenme içine girmemiz gerekiyor.

Demokratik Devrimin Tamamlanmadığı Bir Ülkede Merak etmeyin, ordu yok!

Burjuva demokratik devrim, kapitalizmin egemen üretim ilişkisi olmasına paralel olarak “üçüncü zümre”nin, yani burjuvazinin feodal egemen sınıfların iktidarına son vererek, siyasal iktidarı ele geçirmesidir.

Burjuva demokratik devrim, bir yandan feodalitenin siyasal iktidardan (devlet aygıtından) tümüyle tasfiyesi, diğer yandan da kapitalizmin gelişmesinin önündeki feodal engellerin tümüyle ortadan kaldırılmasıdır.

Feodalizmin son döneminde siyasal iktidar giderek “dini bürokrasi”nin etkisi ve egemenliği altına girdiğinden, burjuva demokratik devrim, aynı zamanda “dini bürokrasi”ye karşı, yani “kilise hiyerarşisine” karşı, dolaşısıyla da tümüyle dine karşıdır. Bu nedenle burjuva demokratik devrim **laiktir**, burjuvazi bu süreçte laiklik yanlısıdır.

Ancak laiklik, tek başına dini bürokrasinin, din adamlarının siyasal gücünün ortadan kaldırılması değildir. Laiklik, aynı zamanda din adamlarının (Avrupa feodalitesinde kilise) **ekonomik gücünün** ortadan kaldırılması eylemini içerir. Bu eylem, feodal dönemin sonlarında en büyük toprak sahibi konumuna ulaşmış olan kilisenin mülksüzleştirilmesi, elindeki topraklara ve diğer ekonomik kaynaklara el konulmasıdır. Çünkü ekonomik bir temele ve işleve sahip olmayan hiç bir toplumsal grup, kesim, tabaka, sınıf kendi varlığını sürdüremez.

Feodal dönemde kilisenin (din adamlarının) gücü, sürekli büyüyen kilise topraklarından, bu topraklarda “tanrı adına” çalışan köylülerin üretimlerinden ve bunların ortaya çıkarmış olduğu ekonomik artıktan oluşur. Bu dönemde, kilise (din adamları ya da

dini hiyerarşi) ülkenin en büyük toprak sahibi haline gelerek, aynı zamanda feodalizmin korunması ve sürdürülmesinde çıkarılan bir toplumsal kesim olmuştur.

Açıkça ifade edersek, din (ve dini ideologlar, din adamları), feodal ideoloji olarak feodal üretim ilişkilerinden kaynaklanan maddi-ekonomik bir temele sahiptir. Dinin ve din adamlarının gücünü belirleyen, dine “inananlar”ın ekonomik gücü değil, bizzat dini kurumların (kilise) kendine ait, bağımsız bir ekonomik güce sahip olmalarıdır. Bu nedenle, feodalizmin tasfiyesi din adamlarının bu ekonomik gücünün ellerinden alınmasını zorunlu kılar.

İkinci olarak, din adamları ve dini kurumlar, aynı zamanda “dünyevi ilişkileri” düzenler. Bu “dünyevi ilişkiler”de din, başlı başına bir hukuk oluşturur, kendine özgü bir yasa gücüne sahiptir.

“Kilise dogmaları, aynı zamanda, siyasal belitler idiler, ve Kutsal Kitap tümceleri de, tüm mahkemelerde yasa gücüne sahipti. Hatta bağımsız bir hukukçular sınıfı oluştuktan sonra bile, hukuk bilimi daha uzun süre tarıbilim egemenliği altında kaldı. Ve tüm entelektüel çalışma alanında tarıbilimin bu egemenliği, aynı zamanda, feodal egemenliğin en genel birleşimi ve onaylaması olan kilisenin durumunun da zorunlu sonucu idi.

Buna göre, genellikle feodalizme karşı yöneltilen tüm saldırıların, her şeyden önce kiliseye karşı saldırılar olacakları, toplumsal ve siyasal tüm devrimci öğretilerin, aynı zamanda ve

her şeyden önce, tanrıbilimsel sapkınlıklar olacakları açıktır. Varolan toplumsal koşullara dokunabilmek için onların kutsal niteliklerini kaldırmak gerekiyordu.” (Engels)

Burjuva demokratik devrimleri, her zaman ve her durumda, laiklik ilkesi temelinde, feodalizmin varlığını sürdürmede en büyük güç haline gelmiş olan dinin ve dini kurumların tasfiyesine yönelirken, hem dini kurumların ekonomik gücünü ellerinden almış, hem onların oluşturmuş olduğu yasa gücünü cumhuriyet temelinde parlamentoya aktarmıştır. Bu yüzden cumhuriyet ve laiklik, feodalizme karşı mücadelenin birbirinden ayrılmaz bir bütünü oluştururlar.

Ancak burjuvazi, kendisini bir gölge gibi takip eden proletaryanın mücadelesinin ortaya çıktığı her yerde, kendisinden önceki sömürücü sınıfların yaptığı gibi, bir kez daha dini, kendi düzenini korumak ve sürdürmek için bir araç olarak kullanmaya yönelir. Bu da, burjuva demokratik devriminle ekonomik gücü kırılan dini kurumların yeniden ekonomik güç sahibi kılınmasını, bu ekonomik güç ile toplumsal örgütlenmesini yaygınlaştırmasını gündeme getirir. Bugün pek çok Avrupa ülkesindeki “kilise vergisi”, kiliselere ait eğitim kurumları, yardım kuruluşları, kızılhaç vb. bu gelişmenin ürünleri olmuştur.

Dün, feodalizme karşı mücadelede ilerici bir “misyon” a sahip olan burjuvazi, proletaryanın mücadelesi karşısında giderek gerilemiş ve tarihsel olarak toplumsal ilerlemenin öncüsü olmaktan çıkmıştır. Bu öncülük, tekelci kapitalizm döneminde tümüyle proletaryanın omuzlarına yüklenmiştir.

Bizim gibi demokratik devrimin tamamlanmadığı, dinin “iktidar olma” istem ve özleminin burjuva demokratik devrimiyle ortadan kaldırılmadığı ülkelerde, özel olarak da İslam ülkelerinde feodalizm ile dinin ilişkisi çok farklıdır. Aradaki farklılıklar, kapitalizme uyumlandırılmış Hıristiyanlık ile kapitalizme uyumlanmamış İslamiyet arasındaki farklılıktan ibarettir.

Bu farklılık, aynı zamanda yukardan aşağı, dış dinamikle, yani emperyalizm tarafından ve kendi çıkarlarına uygun olarak geliştirilen kapitalizmin varlığıyla özdeşleşir. Bu ülkelerde kapitalizm kendi iç dinamiği ile gelişmediğinden “ulusal” olarak tanımlanabilecek bir burjuva sınıfı ortaya çıkmamıştır.

Varolan burjuvazi, baştan emperyalizme bağlı, işbirlikçi burjuvazidir. Burjuva sınıfına sahip olmayan, feodalizmin egemen üretim ilişkisi olduğu bu ülkelerde, emperyalizmin temel müttefikleri feodal egemen sınıflar olmuştur.

Öte yandan feodal ideoloji, kapitalizme uyumlandırılmamış din, hem emperyalizm-feodalite ittifakı için, hem de anti-emperyalist ve anti-feodal kurtuluş mücadelelerine karşı bir silah olarak sürekli varedilmiştir.

İşbirlikçi burjuvazinin (ki aynı zamanda tekelci niteliktedir) gelişmesine ve giderek emperyalizmin en temel müttefiki haline gelmesine paralel olarak, feodalite-emperyalizm ittifakı çözülmeye başlar. Ancak anti-emperyalist millici ve devrimci hareketlerin gelişmesi karşısında, feodalite-emperyalizm ittifakı ne ölçüde çözülmeye başlamış olursa olsun, her durumda “ortak düşman” a karşı zorunlu “ittifak” temelinde yeniden tesis edilir ve sürdürülmeye çalışılır.

Burada din (İslamiyet), emperyalizmin ve yerli işbirlikçilerinin iktidarlarını sürdürmelerinin bir aracı haline gelir. Artık her durumda devrimci mücadelenin karşısında, karşı-devrimci bir güç olarak emperyalizm tarafından örgütlenen “milliyetçiler” in yanında ve yanı başında “dini bütünlük”, “inançlılar”, yani “İslamcılar” yer alır. Ülkemiz somutunda ifade edersek, faşist MHP’nin “komandolar”ının yanında ve yanı başında İslamcıların “akıncıları” da (Şeriatçıların gençlik örgütlenmesi) karşı-devrimci güç olarak doğrudan emperyalizm tarafından oluşturulmuş ve finanse edilmiştir.

Bugün Usame bin Laden olayında görüldüğü gibi, Şeriatçı güçler “komünizme karşı mücadele” nin yedek gücü olarak cepheye sürüldüğü oranda, dini kurumların gücü sürekli artmıştır.

12 Eylül askeri darbesi sonrasında din derslerinin anayasal bir zorunluluk haline getirilmesi, imam-hatiplerin sayısının hızla artırılması, dinin karşı-devrimci bir güç olarak kullanılmasının somut örnekleridir.

Dinin oligarşik devlet tarafından karşı-devrimci bir güç olarak cepheye sürülmesi, aynı zamanda dini siyasal bir araç olarak kullanan kesimlerin (legal planda Erbakan’ın MSP’si, illegal olarak “radikal İslamcılar”) güçlenmesine yol açmıştır.

12 Eylül döneminde Suudi sermayesi ta-

rafından finanse edilen (Rabita, Faisal Finans vb. kuruluşlarla) dinci örgütlenmelerin güçlenmesine paralel olarak tefeci-tüccar kesiminin gücü de artmıştır.*

Bugün, 2007 yılına gelindiğinde, din, başlı başına bir siyasal ve ekonomik güç haline gelmiştir. Bir yandan emperyalizmle kurulan yeni "ittifak" sayesinde, diğer taraftan artan siyasal güçleri aracılığıyla finansman kaynaklarını sürekli geliştirmişlerdir. Bugün için, şeriatçı kesimler, gerek siyasal faaliyetleri için, gerek ekonomik ilişkileri için kendi finans kaynaklarına sahiptirler. Bu nedenle, bu finans kaynakları ortadan kaldırılmadığı sürece, onların gücünün sınırlandırılması ve tümüyle tasfiye edilmesi olanaksızdır.

1789 Fransız burjuva devriminde "kilisenin mülksüzleştirilmesi"nde olduğu gibi, şeriatçı kesimlerin mülksüzleştirilmesi, laik ve demokratik bir cumhuriyet için olmaz-sa-olmaz koşuldur.

Dinci kesimlerin (şeriatçıların) artan ekonomik güçleri hesaba katılmaksızın, dinin "tanrı ile kul arasında bir iş" olduğunu, "kişisel bir sorun" olduğunu söylemek başlı başına bir aymazlıktır.

Bugün emperyalizm-işbirlikçi burjuvazi ikilisi, dini politik bir silah olarak kullanan feodal kalıntılarla mutlak bir ittifak içersindedir. Bu ittifak ilişkisinde, tefeci-tüccar sermayesi, artan ithalat ve re-exportla birlikte daha da güçlenmiştir. Sanayinin giderek önemsizleşmesi, ticaretin giderek başat ekonomik faaliyet haline gelmesiyle birlikte tefeci-tüccar sermayesinin gücü ve faaliyet alanı artmıştır. Artan ekonomik güç ve faaliyet ise, bu kesimlerin "istihdam" olanaklarını çoğaltmış, dolayısıyla da işsizliğin çok yüksek olduğu bir ortamda başlı başına bir "iş kapısı" haline gelmişlerdir. "Özelleştirmeler"le kamununun istihdam olanaklarının azaltılmasıyla, bu "iş kapısı" giderek tek "iş bulma" olanığı haline dönüşmüştür.

Ancak tefeci-tüccar sermayesi de, her sermaye gibi sürekli büyümek ve gelişmek zorundadır. Bu da "servetin yeniden dağıtımını" öne çıkarır.

Emperyalizm-işbirlikçi burjuvazi ikilisi, te-

feci-tüccar sermayesinin büyümesine yönelik uygulamalar karşısında "tarafsız" bir tutum sergilerken, bunların büyüme isteklerini konjonktür zenginlerinin (örneğin Uzanlar gibi) mülksüzleştirilmesine yönelik uygulamalarla sınırlandırmaya çalışmaktadır. TM-SF'ye verilen her türlü şirket ve bankaya el koyma "yetki"si, "servetin yeniden dağıtımını" çerçevesinde yasallaştırılmıştır.

Dün işbirlikçi ticaret burjuvazisinin Anadolu tüccar ve esnafına yaptığını, bugün islamcı sermaye yapmaktadır. Ülkenin herhangi bir ilindeki, ilçesindeki, kasabasında ki tüccar ve esnaf, islamcı sermayeyi (tüccar sermayesi) dışlayarak ya da karşısına alarak ticari ilişkisini sürdürebilecek durumda değildir.

Gerek zengin köylüler, gerek küçük köylüler, yıllardır kendilerini sürekli "kazıklayan" İstanbul tüccarı karşısında, "dini bütün, hak yemez" olarak inandığı islamcı tüccarlarla iş yapmayı yeğlemişlerdir.

Bu durum, açık biçimde dinci kesimlerin gücünü artırdığı gibi, bu kesimlere karşı olan laiklerin dışlanmasına yol açmıştır.

Öte yandan artan ekonomik zorluk, yoksullaşma ve borçlu yaşama koşullarının getirmiş olduğu bozulma ve yozlaşmalar karşısında halk arasında giderek yaygınlaşan "islam hukuku"nu, imam nikahı vb. yollarla "medeni hukuk"un yanında ikinci bir güç olarak ortaya çıkarması, dinin yasa gücünü fiili olarak ele geçirmesinin koşullarını ortaya çıkarmıştır.

Bu koşullar altında, 22 Temmuz seçimleriyle birlikte "bozgun" havasına kapılmış "laik-cumhuriyetçiler"ın "bozgun"unun giderek yeni bir depolitizasyona yol açtığı bir dönemde bazı gerçekleri bir kez daha vurgulamakta yarar vardır:

Laiklik, basit ve yalın biçimiyle din ile devlet işlerinin birbirinden ayrılmasını ifade eden bir üstyapısal, yani siyasal bir konu değildir. Laiklik, aynı zamanda cumhuriyet, demokratik cumhuriyet demektir. Bu da, teokrasinin, yani devletin din kurallarına göre yönetilmesinin ortadan kaldırılmasıdır. Bizdeki haliyle, devletin din kurallarına göre yönetilmesi girişimlerinin yenilgiye uğratılmasıdır. Ancak her siyasal olay, ekonomik bir temelle sahiptir ve ekonomik bir çıkara denk düşer. Bu yüzden, islamcı sermayenin gücü bertaraf edilmeksizin, şeriatçılığın gelişmesi ve güçlenmesinin önü alınamaz. Bu da, is-

* Suudi prensi Faysal tarafından kurulan Faisal Finans, 1998 yılında Kombassan holdinge devredildi. 2001 yılında Sabri Ülker, "bir ABD'li grup"la birlikte Faisal Finans'ı Kombassan'dan satın alarak adını Family Finans olarak değiştirmiştir.

lamcılann ekonomik güçlerinin ellerinden alınmasını, mülksüzleştirilmesini zorunlu kılar.

Bu mülksüzleştirme gerçekleştirilmeksizin şeriatçı gelişme önlenemeyeceği gibi, mevcut anayasal laikliğin sürdürülmesi bile olanaksızdır.

2002 seçimlerinin ardından söylendiği gibi, bu gelişme karşısında “merak etmeyin, ordu var” denilemez. Ordu, ne denli silahlı güç tekelini elinde bulunduruyorsa da, emperyalizme bağımlı bir ülkenin ordusudur. Dolayısıyla askeri darbe koşullarında bile, ordu, emperyalizmin çıkarlarına aykırı herhangi bir ekonomik tasarrufta bulunamaz. Emperyalizmin tüketim mallarının dağıtımını büyük ölçüde elinde bulunduran islamcı tüccar sermayesine karşı yapabilecekleri hiçbir şey yoktur.

22 Temmuz seçimlerinin arifesinde görüldüğü gibi, ordunun “ekonomik gücü”nün simgesi olan OYAK, tüm laiklik ve “ulusalci” söyleme karşın OYAKBANK’ı Hollandalı ING’ye satarak, AKP’yi ideolojik olarak desteklemek durumunda olmuştur.

Her ne kadar askeri darbe olasılığı varlığını sürdürüyorsa da, bu olasılık, islamcı sermayenin ekonomik gücünü kırma gerekliliğinden daha çok, emperyalizmin çıkarlarına bağlı bir olasılıktır. Bugün için emperyalizmin, özel olarak AB’nin emperyalist ülkelerinin (şekerden şekerlemeye kadar her çeşit) tüketim malları sektörü için pazar sorunu vardır. Bir pazarda kendi malları satıldığı sürece, satıcının kim olduğu önemli değildir.

Evet, merak etmeyin, ordu yok!

Ordu, emperyalizmin çıkarlarının “koruyucu ve kollayıcısı”dır. Bu gerçek, ne kadar “alışılmış ezber” olarak algılanırsa algılsın, her durumda laik-cumhuriyet yanlısı kesimler tarafından kavranılmadığı sürece, şeriatçılığa karşı mücadelede bir adım ileriye gidilemez.

Sorun, demokratik devrim sorunudur.

Gerçekten laik, demokratik, sosyal bir hukuk devletinin kurulması sorunudur; ülkenin ekonomik olarak bağımsız ve siyasal egemenliğine sahip bir ülke olması sorunudur.

Elbette devrimden söz edildiğinde, laik-cumhuriyetçi kesimler duraksayacaklar, olabildiğince devrim sözcüğünden uzakta kalmaya çalışacaklardır. Onlar, hala “sivil muhalefet”le, olmazsa “laik askeri darbe” yoluyla islamcı güçlerin gelişmesini, yasama, yürütme ve nihayetinde yargıyı ele geçireceklerini önleyebileceklerini düşüneceklerdir. Oysa ülkenin son elli yıllık tarihine bakan herkesin kolayca görebileceği ve anlayabileceği gibi, sorun, ülkenin demokratik devrimini tamamlayamaması sorunudur. Bu devrimin, işbirlikçi burjuvazinin “öncü”lüğünde ya da işbirlikçi burjuvazinin askeri gücünün “öncü”lüğünde gerçekleştirilemeyeceği ise, 12 Mart ve 12 Eylül askeri darbeleriyle görülmüştür. 28 Şubat’ta da görüldüğü gibi, “post modern” askeri darbe bile, islamcı tüccar sermayesinin gücünü kırmaya kalkışmamıştır. Ve unutulmamalıdır ki, siyasette “takiye”de uzmanlaşmış islami sermaye, her durumda emperyalizmin çıkarlarıyla uzlaşma yeteneğine sahiptir.

Ordu, daima gerici sınıfların elinde bir araçtır

Ernesto Che Guevara

Kentsel yoğunlaşmanın fazla görüldüğü, hafif ve orta sanayisi daha iyi gelişmiş, yine de tam anlamıyla sanayileşmenin sözkonusu olmadığı ülkelerde gerilla grupları oluşturmak güçtür. Kentlerin ideolojik etkisi, banıççı yollardan örgütlenmiş kitle mücadelesi umutları yaratarak gerilla savaşını frenler. Koşulların halk için pek ağır olmadığı, az çok “normal” dönemlerde, bir çeşit “kurumculuk” eğilimi ortaya çıkar.

Parlamento temsilcileri arasında devrimcilerin sayıca artmasının niteliksel değişimler getirebileceği umutları artar. Bizim kanımızca, hiçbir Latin-Amerika ülkesi için böyle bir olasılık sözkonusu değildir.

Temel değişimin seçim süreciyle başlama olanağını dışlamadan, tüm Latin-Amerika ülkelerinde bu olasılığın henüz pek uzak olduğunu belirtmeliyiz.

Devrimciler, tüm kurtuluş mücadelesinde ortaya çıkabilecek taktik değişimleri önceden göremezler. Bir devrimcinin gerçek yeteneği durum değiştikçe, yeni durumlara uygun devrimci taktikleri bulmada gösterdiği başarıyla ölçülür. Devrimci bir programın, belirli bir seçim sürecinden kazanabileceklerini küçümsemek affedilmez bir yanlıştır. Ama yalnızca seçimi düşünmek, iktidara geçmek için tüm diğer mücadele biçimlerini, bu arada devrimci programı uygulamanın ve geliştirmenin vazgeçilmez aracı olan silahlı mücadeleyi de gözardı etmek yine affedilmez bir hatadır.

Bize seçim süreci aracılığıyla iktidara geçmekten sözlediğinde, hep aynı soruyu soran: Halktan çok sayıda oy alıp iktidarı ele geçiren bir halk hareketi, programını oluşturan büyük toplumsal dönüşümleri gerçekleştirmeye karar verdiğinde, ülkedeki gerici sınıflarla çatışma içine düşmez mi? Ordu, daima bu gerici sınıfların elinde bir araç değil midir? Bu böyle olduğuna göre, ordunun kendi sınıfının yanında yerlacağını, yeni hükümete karşı savaşa gireceğini düşünmek mantıklı olmaz mı? Az ya da çok kanlı bir darbeye yeni hükümet devrilecek, eski oyun sonsuza dek tekrarlanmak üzere yeniden başlayacaktır. Baskı güçlerinin ordusu, yeni hükümeti savunan bir silahlı halk hareketi tarafından yenilgiye uğratılabilir. Bize olanaksız görünen, silahlı kuvvetlerin köklü toplumsal reformları kabul etmesi, toplum tabakası olarak yok edilmeye sessizce razı olmasıdır.

Savaşın gidişinde, asker tabakasının yardımına güveniliyorsa, iki sorun incelenmelidir: Önce, ordu gerçekten halk güçleriyle birleşiyor ve özerk karar alma yetkisi taşıyan bir örgütlü çekirdek olduğu varsayılıyorsa; bu durumda, askeri tabaka yapısının belki de dokunulmamış olarak bırakmak üzere, ordunun bir kısmının, diğer kısma “darbe yapması” sözkonusudur. İkinci durumda, ordunun halk güçleriyle kendiliğinden ve hızla birleşmesi, bizim kanımızca, ordunun güçlü ve kararlı bir düşman tarafından yenilmesi ve bozguna uğratılmasıyla mümkün olur, yani bu hal, ancak yeni kurulan iktidar için felaket anlamına gelen koşullarda gerçekleşir. Ordu yenildiğinde, morali çöktüğünde bu olay görülebilir, fakat daha önce bir savaş geçirmesi zorunludur, böyle bir savaşın sonunun da ne olacağını kendi kendimize sormalıyız. Sorunun cevabı bizi şu sonuca götürür: Kırsal bölgelerde, elverişli arazide, kentlerdeki çarpışmaların desteğinde daima işçi kitlelerinin olanakları elverdiğince geniş ölçüde harekete katılması sağlanmalı ve işçi sınıfının ideolojisi rehber alınmalıdır.

SERDAR SOYGERGİN

1960/ADANA

26 EKİM 1980/ADANA

1960 yılında Adana'da doğdu. Faşist milis saldırıların yoğunlaştığı bir dönemde, lisede devrimci mücadeleye katıldı. Liseden sonra Adana Eğitim Enstitüsü'ne girdi ve burada THKP-C/HDÖ'nin örgütsel faaliyetleriyle tanıştı. 1979 yılında THKP-C/HDÖ üyesi olarak okul ve mahalle ilişkilerinde çalışmış ve 1979 ortalarında Adana Çukobirlik Yağ Fabrikası'na işçi olarak girerek, sendikal çalışmaların örgütlenmesinde yer aldı. Bu çalışmalarındaki etkinliği, sarı sendikacılar tarafından etkisizleştirilmek amacıyla polise ihbar edilmiş ve bir süre polis tarafından gözaltına alındı. 1980 başından itibaren polis tarafından aranması üzerine, illegal örgütsel faaliyette bulunmakla görevlendirildi.

14 Eylül 1980 günü Süleyman AYDEMİR yoldaşla birlikte gerçekleştirdikleri cezalandırma eylemi sonrasında oligarşinin resmi zor güçleriyle silahlı çatışmaya girdi ve çatışmada bir tank yüzbaşısını öldürdüler. Serdar yoldaş, çatışma sırasında aldığı iki kurşun yarası sonucu oligarşinin eline tutsak düştü.

Olayda bir yüzbaşının öldürülmesi nedeniyle 12 Eylül faşist askeri yönetimi çılgına dönmüş, halka ve devrimcilere duydukları bütün kinlerini Serdar yoldaşın yargılanmasında göstermişlerdir.

40 gün süren tüm yargı-yargıtay ve onay işlemleri, hiç bir hukuk kuralına uyulmaksızın gerçekleştirildi ve idam cezası 25-26 Ekim 1980 gecesi infaz edildi.

Serdar yoldaşın son isteği, zafer günü yoldaşlarıyla birlikte içmeyi düşündüğü kahveyi, cellatların gözlerinin içine bakarak içmek olmuştur.

LEVENT ERTÜMER
1959/BERGAMA
14 EYLÜL 1977/BERGAMA

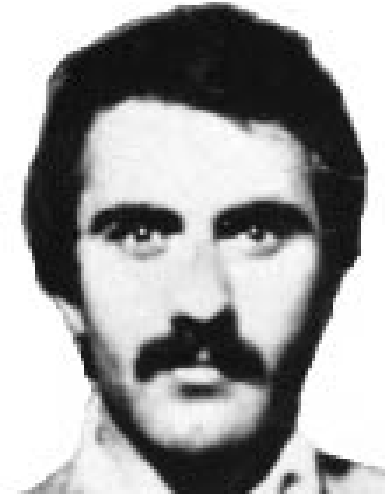
FARUK AÇIL
1959/BERGAMA
14 EYLÜL 1977/BERGAMA

LEVENT ERTÜMER ve FARUK AÇIL yoldaşlar, 1977 yılında THKP-C/HDÖ üyesi olarak örgütsel faaliyette bulundular. 14 Eylül 1977 günü faşist milislere yönelik silahlı eylem hazırlığı sırasında yanlarında bulunan bombaların patlamasıyla yaşamlarını yitirdiler.

ZİYA ERDÖNMEZ
1954 SİVAS/KANGAL
17 EKİM 1980 İSTANBUL/KADIKÖY

1954 Sivas/Kangal doğumlu Ziya yoldaş, 1973 yılında İstanbul İktisat Fakültesi'ne girişle devrimci mücadeleye aktif olarak katılmıştır. 1973-76 arasında öğrenci hareketi içinde çalışmış ve 1974 yılında AÖS'ne yönelik faşist saldırılarda yaralanmıştır. 1975-76 döneminde İYÖKD Yönetim Kurulu üyesi olarak çalışmış ve 1977'de THKP-C/HDÖ'nin Öncü Savaşına başlamasıyla birlikte profesyonel kadro olarak devrimci savaşa katılmıştır. 1979 sonlarında THKP-C/HDÖ-İstanbul İl Komitesi üyeliğine getirilmiş ve 1980'de Genel Komite üyesi olmuştur. 17 Ekim 1980 günü Kadıköy Nüfus Dairesi'nin basılması eylemi sırasında oligarşinin resmi zor güçleriyle girdiği çatışmada katledilmiştir.

**Bugüne kadarki ekonomik dünyanın tüm anayasası
şu biçimde kaleme alınan son derece kısa bir anayasadır:**

Madde 1: Emek, üretir.

Madde 2: Zor, bölüştürür.

[Bu yazı, CEPHE dergisinin 1990 tarihli sayısından alınmıştır.]

Son bir yıldır, T. Özal'ın ağzından, oligarşi sürekli olarak "kısa anayasa"dan söz etmektedir. Onların bu önerisi, istediklerini istedikleri zaman yapabilme keyfiliklerinden başka birşey değildir.

Oysa tarihsel olarak anayasalar, burjuvazinin feodalizme karşı mücadelesinden doğmuştur ve asıl olarak feodal toprak beylerinin "keyfi yönetimine" son vermenin ürünüdür. Bu şekilde ortaya çıkan "burjuva hukuku", köylülerin ve işçilerin mücadeleye katılmalarıyla birlikte bir dizi değişikliklere uğramıştır. Özellikle "demokratik hak ve özgürlükler" kitlelerin mücadeleye katılmalarının ürünüdür.

Halk kitlelerinin feodalizme karşı mücadeleye katılmalarıyla, demokratik hak ve özgürlüklerin genişletilmesi, egemen sınıf olarak burjuvazinin gücünü hiçbir biçimde yok etmemiştir. Sadece bu egemenliğin belli sınırlar içinde tanımlanmasını getirmiştir. İşte bu tanımlanma anayasalarda ifadesini bulmaktadır.

Sermaye sahibi ya da büyük toprak sahibi olarak egemen sınıflar, hiçbir zaman üretici olmamışlardır. Onlar, sadece, üreticilerin, işçilerin ve köylülerin ürettiklerine, toprağın ve makinelerin özel mülkiyeti sayesinde el koymaktadırlar. Bir başka deyişle, fabrikada çalışan işçi, toprak işleyen köylü kendi emeğiyle ürünlerin gerçek yaratıcısı ve üreticisidirler. Egemen sınıflar ise, bu ürün-

leri, kendi kurulu düzenlerine göre mülkiyetlerine geçirirler. Bu mülk edinmenin sağlanabilmesi için, onların elinde ordusuyla, polisiyle, jandarmasıyla, mahkemeleriyle ve cezavleriyle kurulmuş bir makine vardır. İşte bu makine devlettir ve devlet, egemen sınıfın zor ve baskı aygıtıdır.

Fabrikada üretilen bir mal, bizzat üretici olan işçiler tarafından mülk edinilemez. Bu malın, kime ve kaçta satılacağı, o malı üreten işçilerin belirlediği bir şey değildir. Patronlar, sadece sermaye sahibi olmak ve sermayesini koruyan devlet gücüne egemen olmak sayesinde, doğrudan üreticilerin ürünlerine el koyabilmektedirler. Kapitalistin yaptığı tüm iş, işlenecek hammaddeler ile üreticiyi, yani işçileri, bir araya getirmekten ibarettir. Onun tüm ekonomik ve toplumsal görevi de, sadece budur.

Sermaye sahibinin gördüğü bu iş, herhangi bir işçinin de yapabileceği bir iştir ve o ölçüde de basittir. Ama bu iş, özel mülkiyete dayalı toplumsal ilişkilerle ve özel mülkiyetin koruyucusu devlet gücüyle öylesine güçlü bir biçimde oluşturulmuştur ki, herhangi bir işçi ya da işçiler, bunu kendilerinin yapabileceklerini hayal bile edemezler ve etmeleri yasalarca yasaklanmıştır. Mevcut düzenin kendi sınırları içinde kurulan herhangi bir işçi şirketinin başına gelenleri herkes bilmektedir.

Tüm bunların sırrı, üretim araçlarının ya-

ni fabrikaların özel mülkiyetinde gizlidir. Bu mülkiyetin koruyucusu ise, devlet gücüdür, yani zor aygıtıdır.

Oysa, herhangi bir fabrikada üretilen ürünlerin ana maddeleri ya da üretimde kullanılan makineler, hep işçilerin ürünüdür. Ama bunlar farklı yerlerde ya da ülkelerde bulunan işçilerin ürünüdür. İşte bu farklılık, kapitalistin devreye girdiği yeri belirlemektedir. Sermaye sahibi, işçilerin kendi ürünlerini, “para” yoluyla ve “para” sahibi olarak birbirleriyle ilişki içine sokar. Böylece bir yerdeki işçinin ürünü, bir başka yerdeki işçinin hammaddesi olarak iş görmeye başlar. Tüm bunlar, “pazar” denilen ilişkiler içinde süreç olarak ortaya çıkarlar. Bir başka anlamda “pazar”, ürünlerin sahiplerinin birbirleriyle “özgürce” bir araya gelip ürünleri değiştirdikleri yerdir. Bu burjuvazinin dilinde “özgürlük”, kendi pazarnın özgürlüğüdür.

Eğer bu “pazar”a, doğrudan üretici olarak, küçük-köylü kendi ürünleriyle girecek olursa, nasıl ürünlerinin yok pahasına elinden alındığını hemen görecektir. Ama küçük-köylü üretiminin, aile emeğine dayanan ve doğa koşullarının çerçevesi içinde oluşan verimliliğe dayalı niteliği, bu köylünün, ürünün kendisine maliyetini düşük görmesine yol açar. Bu nedenle, pazarda kendi ürününe verilen her fazla, ona kâr gibi gözükür. Oysa üretimde kullanılan aile emeğinin, her biri bir işçi olarak çalıştığı koşullarda sağlayacağı “ücret”, küçük-köylü hesabı içinde bulunmaz. Dolayısıyla kendi ürünlerini maliyetine elden çıkarır.

Küçük-köylünün ürünlerinin düşük fiyatlarla pazarda satılması, aynı zamanda işçilerin ücretlerinin de düşük tutulması için kullanılır. İşçi ücretleri hesaplanırken kullanılan “akıllı” yöntemlerle, et yerine kuru fasulyenin fiyatı esas alınır. Eğer bu ürünün fiyatı düşük tutulabilirse, işçinin ücreti de düşük tutulabilecektir. Şayet işçiler böyle bir durumu kabul etmezlerse, onları buna boyun eğdirecek güç vardır ve bu güç devlet gücüdür.

Aynı biçimde küçük-üretici de, kendi ürününü daha yüksek fiyatlarla satmak ister ve bu amaçla hakkını aramaya kalkarsa, onun da karşısında göreceği güç aynıdır ve bu, devlet gücü olarak somutlaşır.

İşte bu nedenler ile egemen sınıfın baskı ve zor aygıtı olan devlet, işçi ve köylülerin devleti haline gelmedikçe, üreticiler, hiçbir

zaman emeklerinin karşılığını alamazlar. İşçilerin ve köylülerin birleşik mücadelesiyle, patronların ve büyük toprak sahiplerinin egemenliğine son vermek olanaklıdır.

Bu ise, devrim yapmak demektir.

Egemen sınıflar, bu nedenle devrimden korkarlar ve ellerinden gelen her şeyle buna karşı mücadele ederler. Bu mücadelede devletin zor güçlerinin, ordunun ve polislin kullanılmasının özel bir önemi vardır. Ama bu tek yöntem değildir. Egemen sınıfların kullandığı bir diğer yöntem, işçilerle köylülerin bir araya gelmelerini engellemek amacıyla yöneliktir. Bu amaç, çoğu durumda köylünün çıkan ile işçinin çıkarının aynı olmadığı izlenimini yaymakla sağlanır.

Egemen sınıflar, bu amaçlarına ulaşmak için, demokrasiyi bir “lüks” olarak görürler. Çünkü demokraside, nüfusun çoğunluğunun dediği olur ve işçiler-köylüler nüfusun büyük bir çoğunluğunu oluştururlar. Bu açıdan onlar, göstermelik bir demokrasiden bile çekinirler. Ancak insanlığın tarihsel olarak ilerlemesi ve bilinçlenmesi karşısında, kitlelerin demokratik istemlerini uzun süre baskı altında tutamayacakları açıktır. Böyle durumlarda “parlamentar demokrasi”ye izin verirler.

Dört-beş yılda bir yapılan genel seçimler yoluyla, devletin yasama organının üyeleri seçilir. Tüm yasaları yapmak durumunda olan parlamentonun böyle bir oluşumu, kimi zaman egemen sınıfın çıkarlarıyla çelişen bazı küçük değişikliklere yol açabilir. Ama böyle küçük değişiklikler bile, egemen sınıflar için, bir “yol”dur ve kesinkes engellenmesi gereken durumlar yaratabilir. Bu durumlarda, ya parlamento feshedilecektir, yani askeri darbeye başvurulacaktır; ya da parlamento göstermelik olarak varlığını sürdürecektir, ama asıl kararlar hükümet tarafından alınacaktır. Hükümetler ise, egemen sınıfların has adamlarından oluşturulduğu takdirde, kendilerinin egemenliğini tehdit eden ve kârlarını azaltan durumlar çok az ortaya çıkabilecektir.

İşte oligarşinin siyasal temsilcisi T. Özal’ın ağzından dile getirilen “kısa anayasa”, göstermelik bir parlamentonun bile onların çıkarlarına ters düştüğünün ve tüm yetkinin yürütmede, yani hükümette toplanması isteğinin ifadesidir. Bu, devlet aygıtına tam olarak egemen olan oligarşinin halk kitlelerinden korkusunun bir ifadesi olduğu kadar,

gerçeğin bir başka boyutunun, yani emeğin ürettiği, ama zorun bölüştürdüğü gerçeğinin de bir ifadesidir.

Bizim gibi ülkelerde, egemen sınıfların devlet gücünün temel dayanağı ülke dışındaki güçlerdir. Bu güçler, ülkeyi sömüren emperyalist güçler olarak ülkedeki her türlü ekonomik ve siyasal gelişmelerin asıl sorumlulandırlar. Geri-bıraktınlmış ülkede, egemen güçler, emperyalizmle tam bir uyum içinde, emperyalist üretim ilişkilerinin yaratıcısı ve geliştiricisi olmuşlardır. İktidardaki oligarşi, emperyalizmin ülkedeki varlık biçimidir.

Devlet zoru olarak oligarşinin siyasal zoru, bugün, halk kitlelerinin tepkilerini pasifize etmenin, onları siyasal konulardan uzak-

laştırmanın en temel aracıdır. Böylece halk kitlelerinin tepkilerinin açığa çıkması engellenmekte, onların siyasal iktidarı kendi ellerine geçirmeleri önlenmektedir. Bunun temel aracı, emperyalizmin askeri ve ekonomik yardımlarıyla ayakta duran devlet gücüdür.

Bu nedenledir ki, emeğinin karşılığını isteyen işçiler için de, ürününün değerini talep eden köylüler için de, oligarşik devlet gücünün yıkılması ve devletin ele geçirilmesi, en temel ve belirleyici konudur. Çalışanların ve üretkenlerin, aynı zamanda yöneten olabilmelerinin tek yolu budur ve bu tek yol devrim demektir.

“Kuvvetler Ayrılığı”, Anayasa ve Sınıf Mücadelesi

“Krallık iktidarının olduğu bir çağda ve ülkede, aristokrasi ile burjuvazi egemenlik için çarpışır ve burada egemenlik bölünmüş olduğu için güçler ayrımı doktrini egemen fikir olarak ortaya çıkar ve ‘ebedi yasa’ olarak ilan edilir.”
[Marks-Engels, *The German Ideology*, s. 60]

Feodal aristokrasi, bir kralın (monark) şahsında bir bütün olarak devlettir. XIV. Louis’in sözüyle, “*L’Etat, c’est moi*”dır (“devlet benim”). Bu yüzden hem yasa koyucu, hem yasanın yürütücüsü ve hem de yargıçtır. Kamu hukuku diliyle ifade edersek, yasama, yürütme ve yargı gücü, bir bütün olarak feodal aristokrasiye aittir. Kralıkta ifadesini bulan ve kralın şahsında somutlaştırılan bu bütünsel devlet gücü, siyasal iktidarın parçalanamaz bir bütün olduğu düşüncesini ortaya çıkarmıştır. Kendi meşruiyetini dinden, din adamlarından ve kutsal kitaplardan alan bu durum, her yerde “tanrı birdir”in dünyevi yaşamdaki eşdeğeri olarak kabul edilir. Kral, tanrının dünyadaki yansısidir; bu yüzden kutsaldır, iktidanna “koşut” getirilemez, iktidarı bölünemez, yargılanamaz, eleştirilemez. Osmanlıda olduğu gibi, padişah aynı zamanda peygamberin halifesidir.

Din tarafından kutsanmış ve kutsallaştırılmış bu feodal aristokratik iktidar (mutlak monarşi yönetimi), aristokrasi dışında hiç kimsenin ve zümrenin (*etat*) siyasal iktidar içinde yer almaması demektir. İktidar bir bütündür, asla paylaşılmaz.

Bu feodal siyasal yönetim koşullarında gelişen kapitalizmin ortaya çıkardığı “üçüncü tabaka” (*tiers-état*, burjuvazi), her durumda feodal aristokrasiye bir haraç ödemek durumunda kalmıştır. “Din” adına ödettirilen, “kutsal kitap”ın yasalarıyla ödenen haraç, kapitalistin kârını aristokrasiyle paylaşmasından başka bir şey değildir. Kapitalizm karşısında feodalizmin gerileyip güçsüzleş-

mesine paralel olarak, feodal aristokrasinin tüm gelir kaynağı, kapitalist ilişkiler, doğal olarak da burjuvaziden zorla alınan haraçtan oluşur. Ve burjuvazi, kapitalizmin gelişiminin belli bir aşamasında, kendi sermayesinin kârını haraç olarak alan feodal aristokrasiyle çatışmaya girer. Çatışmanın özü, kârın paylaşılması aristokrasi için ne kadar “kutsal hak” ise, sermayenin de siyasal iktidarı paylaşmasının bir “hak” olduğu iddiasıdır.

İşte anayasa hukukunda açık ifadesini bulan “kuvvetler ayrılığı doktrini”, bu çatışmanın somut programı ve burjuvazinin feodal aristokrasiyle siyasal iktidarı paylaşma isteğinin ifadesi olmuştur. “Tanrının dünyadaki yansıması” olan kralın yetkilerinin paylaşılması istemi, hukuki ifadesiyle, yasama, yürütme ve yargı yetkilerinin birbirinden ayrılması ve buna bağlı olarak burjuvazinin siyasal iktidarı paylaşmasıdır.

Bu doktrin, dünyada burjuvazinin siyasal iktidarı –belli sınırlar içinde– ilk ele geçirdiği 1648 Cromwell hareketiyle İngiltere’de ortaya çıkmış ve Montesquie tarafından doktrin haline getirilmiştir.

Bu doktrin, Magna Carta’yla başlayan bir sürecin sonucudur ve formüle edildiğinde aristokrasi ile burjuvazi arasında bir denge durumu mevcuttur. İşte bu dengenin ifadesi ve kabulü olarak “kuvvetler ayrılığı doktrini” ortaya çıkmıştır. 1789 Fransız Devrimi’nin “eşitlik-özgürlük-kardeşlik” şiarı gibi, “kuvvetler ayrılığı” doktrini de, o güne dek oluşmuş burjuva ilişkilerin, burjuva kurumların

meşruluğunu sağlayan, önündeki engelleri kaldıran, ama burjuvazinin çıkarlarını toplumun “ortak çıkarı” gibi sunan bir burjuva ideolojisinin ifadesidir.

“Kuvvetler ayrılığı”nın ilk uygulama alanı, yasama olmuştur. Yasama gücü olarak parlamentonun oluşması ve yetkilerinin yürütmeye göre daha fazla olması, geniş halk yığınlarını etrafında toplamıştır. Böylece 1648 İngiltere’inde başlayan “kuvvetler ayrılığı”, gelişen ve güçlenen burjuvazinin aristokrasıyla birlikte feodal siyasal yönetimi paylaştığı bir dönemi simgeler.

1789 Fransız Devrimi ve 1792’de kurulan I. Cumhuriyetle birlikte burjuvazi, feodalitenin yürütme gücünü ortadan kaldırmış, yasama ve yürütme gücünü tümüyle eline geçirmiştir. 1792 Fransız Ulusal Konvansiyonu, yasama ve yürütme gücünün tek bir kurumda merkezleştirilmesini sağlamıştır.

Burjuvazinin egemenliğinin yasama ve yürütme gücünde ortaya çıkmasına paralel, yargı gücü de onun eline geçmiştir. Yargı gücü, burjuvazinin hukuk ilkelerini (yasama organınca) yasallaştırılmasıyla birlikte denetime alınmıştır. Burjuva hukuku, özde burjuva mülkiyetinin, kapitalist mülkiyetin bir ifadesidir, ama yalın anlamda burjuvazinin çıkarının değil, onun özel çıkarının “ortak çıkar” olarak yansıtılmış bir ifadesidir. Burjuvazinin egemenliği, yalın bir biçimde yasama ve yürütme gücünün tek bir kurumda merkezleştirilmesini getirmiştir. Bu da “kuvvetler ayrılığı” ilkesinin sonudur.

Ancak kapitalizmle birlikte, burjuvaziyi bir gölge gibi takip eden, aynı zamanda kapitalizmin “mezar kazıcısı” proletaryanın (işçi sınıfı) da tarih sahnesine çıkmasıyla, burjuvazinin mutlak egemenliği döneminin de sonuna gelinmiştir. Dün feodalizme karşı “özgürlük, eşitlik, kardeşlik” sloganlarıyla mücadele bayrağı açan burjuvaziye karşı proletarya, tüm sınıfsal ayrıcalıkların ortadan kaldırılması için mücadeleye başladığı andan itibaren, burjuvazi siyasal iktidarı başka sınıf ve tabakalarla paylaşmaya zorlanmıştır. Ve bu zorlamanın sonucu olarak, bir kez daha “kuvvetler ayrılığı” öğretisi gündeme gelmiş ve siyasal iktidar buna uygun olarak ayrılmıştır. (Proletaryanın mücadelesinin yenilgiye uğratıldığı ya da zayıf olduğu dönemlerde ve ülkelerde, hemen her zaman “kuvvetler ayrılığı” ilkesi bir yana bırakılmış, yeniden yasama ve yürütme gücü birleştirilmiştir.)

Genel olarak serbest rekabetçi kapitalizmin tekelci kapitalizme (emperyalizm) dönüşmesiyle birlikte “kuvvetler ayrılığı” ilkesi değişmez olarak kaldığı ölçüde, siyasal gücün yürütme organında toplanması çabaları öne geçmeye başlamıştır.

“Devlet gücünün ve ekonomik görevlerinin *alanının genişletilmesinin* yanı sıra parlamenter kurumların *etkinliğinin azalması* da görülür. Otto Bauer şöyle diyordu: ‘Emperyalizm, yasama gücünün yetkilerini yürütme gücünün lehine olarak azalır.’... Parlamento merkezleşmiş monarşilerin ellerindeki gücü istedikleri gibi kullanmalarını önlemek için kapitalist sınıfın verdiği mücadeleden doğdu. Bu durum çağdaş dönemin ilk zamanlarının özelliğiydi. Parlamentonun görevi daima hükümet gücünün kullanımının *denetlenmesi* ve *kontrol edilmesi* olmuştur. Bunun sonucu olarak parlamenter kurumlar, devletin özellikle ekonomik alandaki görevlerinin asgariye indirildiği *rekabetçi kapitalizm dönemlerinde güçlendiler* ve prestijlerinin en yüksek noktasına vardılar... Emperyalizm döneminde kesin bir değişiklik olur... Parlamento gittikçe artan bir ölçüde birbirinden farklı sınıf ve grupların çıkarlarını temsil eden partilerin *savaş alanı* olur. Bir taraftan parlamentonun olumlu eylem gerçekleştirme kapasitesi azalırken, diğer taraftan, uzaktaki toprakları yönetmeye, donanma ve orduların faaliyetlerini düzenlemeye ve karmaşık ve zor ekonomik sorunları çözmeye hazır ve yetenekli olan *merkezi bir devlete* olan gereksinme artar. Parlamento bu şartlar altında elinde bulundurduğu ayrıcalıkları birbiri ardından bırakmak ve gözleri önünde, gençliğinde iyi ve etkin biçimde mücadele verdiği türde, merkezi ve denetlenmeyen bir gücün ortaya çıkışını *seyretmek zorundadır*.”* (abc)

Yasama organı ile yürütme organı arasındaki ilişkilerin değişmesi, o güne kadarki “sınıflar arası uzlaşma” çabalarının da sonu olmuştur. Çeşitli sınıf ve tabakaların temsilci-

* Sweezy, *Emperyalizm*, Çağdaş Kapitalizmin Bunalımı, s. 90.

lerinin yer aldığı parlamento ve bunun denetiminde ve bundan çıkan hükümet (yürütme organı) sınıflar arasındaki *güçler dengesi*ni en açık biçimde yansıtıyordu. Çoğu zaman ortaya çıkan *koalisyon hükümetleri* bu dengelerin dışı vurumundan başka bir şey değildi. Ama sermayenin hızla yoğunlaşarak merkezileşmesi ile ortaya çıkan finans-kapital için bu koalisyonlar, her şeyden önce kârlarını başkalarıyla paylaşmak anlamına geliyordu. Öte yandan da sermaye ihracı, “kuvvetler ayrılığı”nın çoğu zaman finans-kapitalin çıkarlarına ters durumların ortaya çıkmasına yol açıyordu. İç ve dış koşullar “kuvvetler ayrılığı”nın gereksinimleri karşılamadığını kısa bir süre sonra gösterdi. Böylece yürütmenin güçlendirilmesi süreci başladı. Geçiş süreci ülkelere göre değişiklikler göstermiştir. Gelişme doğru bir çizgi izlememiş, yer yer geri dönüşlere sahne olmuştur. Örneğin, Fransa’da değişik zamanlarda ortaya çıkan anayasa bunalımları, bu gelişme evrelerini net biçimde ortaya koyar.

Fransa’da, 1792’de kurulan I. Cumhuriyet bir süre sonra Napoléon Bonaparte’in imparatorluğuyla son bulurken; 1848 devrimlerinin ürünü olan II. Cumhuriyet, Louis Bonaparte’nin “kafa darbesi”yle sona ermiştir.

1870 Aralık ayında kurulan III. Cumhuriyet, kısa sürede Paris Komünüyle “işçi cumhuriyeti”ne dönüşmüşse de, Komün’ün yenilgisi sonrasında, finans-kapitalin ve tekellerin gelişme ve güçlenme yılları boyunca varlığını sürdürmüştür.

III. Cumhuriyet dönemi, 1875 Anayasasıyla oldukça uzun bir dönem olup, sürekli değişen bir “güçler dengesi” dönemidir.

III. Cumhuriyet döneminin anayasası iki meclisten oluşan, yani senato ve temsilciler meclisinden oluşan bir yasama gücünü temel almaktaydı. Bakanlar, yani hükümet üyeleri bu meclislere karşı sorumluydular ve Cumhurbaşkanı iki meclis tarafından 7 yıllık süre ile seçiliyordu. “Genel oy”a dayalı seçimler, meclislerde tüm ulusal sınıf ve tabakalara temsil edilme olanağı tanıyordu. Yasamanın yürütmeyi denetlemesi, çıkarların belli bir dengede tutulmasına bağlı olan hükümetler kurulmasına olanak sağlıyordu. Bu döneme “koalisyon hükümetleri” dönemi demek pek yanlış olmayacaktır. 1877-79 yılları arasında beş başbakanın görev alması bunu göstermektedir.

Oldukça uzun süren bu III. Cumhuriyet

dönemi, yasama organının ezilen sınıflara sağladığı avantajları ortadan kaldırmak için burjuvazinin pek çok girişimine sahne olmuştur. Burjuvalaştırılmış ya da satın alınmış aristokratlara dayanan bir senatonun oluşturulması, diğer sınıfların temsilciler meclisinde –tek meclis– sayısal çokluklarıyla elde edebilecekleri gücü engellemeyi hedef alıyordu. Bir bakıma yasama gücünün yetkilerinin sınırlandırılmasının, yasama gücü içinde bulunmuş bir çözümü idi. Ancak bunun finans-kapitalin işine yaramadığı bir süre sonra görüldü. Bu dönemde pek çok hükümet bunalımlarının patlak vermiş olması ve zaman zaman sol hükümetlerin işbaşına gelmesi (1930’ların Halk Cephesi) bu dönemdeki “istikrarsızlık”ın görüngüleridir. Fransa, bu dönemde emperyalistler arası iki paylaşım savaşına girmiş ve II. yeniden paylaşım savaşında Nazi işgaliyle III. Cumhuriyet fiilen ortadan kalkmıştır.

IV. Cumhuriyet denilen yeni dönemde yasama gücü yürütmeyi yine denetleyen durumundadır, ancak görece olarak sınırlandırılmıştır. Bu da, iki meclis yerine tek meclis oluşturulması ile sağlanmıştır. De Gaulle’ün yürütmenin güçlendirilmesi yönünde tüm çıkışlarına rağmen, savaş yıllarından gelen “Direniş Hareketi”nin gücü ve burdaki koalisyon buna olanak tanımamıştır. Özellikle Fransız Komünist Partisi kitle üzerinde büyük bir prestije sahiptir. Bu nedenle yasamanın yürütme üzerindeki görece üstünlüğü bu dönemde de sürmüş, ancak cumhurbaşkanı De Gaulle’ün kişisel gücüne bağlı, fiili bir güçlü yürütme ortaya çıkmıştır.

Ancak Fransız emperyalizminin sömürgelerde karşılaştığı sorunların artması yeni bir bunalıma yol açmakta gecikmemiştir. 1954 Dien Bien Fu yenilgisi ile Vietnam’ın yitirilmesi, 1958 Cezayir Kurtuluş Savaşı ve General Salan’ın darbe girişimi, kamuoyunun “merkezi ve güçlü devlet”ten yana olmasına yol açmıştır. Ve böylece De Gaulle’ün kişiliğinde ifadesini bulan finans-oligarşisinin kesin egemenliğini sağlayacak yeni anayasa hazırlanmıştır.

Yeni anayasayla, doğrudan seçilen cumhurbaşkanına büyük yetkiler verilmiş ve cumhurbaşkanının meclise karşı sorumluluğu kaldırılmıştır. Bu anayasayla başlayan V. Cumhuriyetle, yasama organının gücü sınırlandırılmış ve yürütme cumhurbaşkanlığı kurumuyla kesin bir üstünlüğe sahip olmuştur.

(Cumhurbaşkanının meclisi fesh yetkisi en tipik maddedir.)

Fransa'da oldukça uzun süren bu gelişme, diğer kapitalist-emperyalist ülkelerde, ülkelerin özelliklerine ve kitlelerin bilinç ve örgütlenme düzeyine bağlı olarak değişik evrelerden geçerek gerçekleşmiştir. ABD'deki gelişmeyi bir yazar şöyle anlatıyor:

"19. yüzyılın dengeli toplumunda ekonomide küçük-girişimci en önemli öğeydi; siyasal hayatta ise *kuvvetler ayrımına* tam olarak uyuluyor ve ekonomi-politik alanında siyasal düzenle ekonomik düzen birbiri karşısında oldukça bağımsız bir durumda bulunuyordu. Geçen yüzyılın Amerikan toplumunda küçük-girişimcilerin her şeye gücü yetmese bile kendisinin iktidar dengesinin oluşumunda önemli bir yeri vardı. Bugünkü Amerikan toplumunda ise, küçük-girişimcilerin yerini, en önemli alanlarda merkezileşmiş bir avuç şirket almış; kuvvetler ayrımına dayanan siyasal hayatın yerine *yürütme organının üstünlük kazandığı* bir siyasal düzene geçilmiş; *yasama organına* orta düzeyde politikadan başka bir şey kalmamış; yasama organı soruşturma ve denetleme yetkisini kullanırken, artık kendi inisiyatifinde olmayan siyasetlerin izleyicisi durumuna indirgenmiştir..."* (abç)

Türkiye'de ise, Kurtuluş Savaşı günlerinde yasama ve yürütme gücü tümüyle Meclis'e aittir. Başbakandan Başkumandana kadar tüm yürütme organları meclis tarafından seçilir ve meclise karşı sorumludurlar. Bu temelde Cumhuriyet Türkiye'si "kuvvetler ayrılığı"na göre değil, kuvvetlerin birliğine göre kurulmuştur. Ancak cumhuriyetin ilanıyla birlikte hazırlanan 1924 Anayasasıyla M. Kemal'in şahsında cumhurbaşkanına yasamanın üstünde bir güç ve konum sağlamıştır. Böylece 1920-24 döneminde yasama ve yürütme gücünü elinde bulunduran Meclis, yetkilerinin büyük bölümünü cumhurbaşkanına devretmiştir.

M. Kemal'in ölümünden sonra cumhurbaşkanı seçilen İ. İnönü döneminde (Milli Şef dönemi, 1938-46) yürütme, yine yasama organı karşısında mutlak üstünlüğünü koru-

muşsa da, II. yeniden paylaşım savaşının sona ermesiyle birlikte Amerikan emperyalizminin zorlaması sonucu yürütmenin gücü azaltılmış ve yasama organı (Meclis) geçmiş döneme göre daha fazla güç sahibi haline getirilmiştir. (1946 anayasa değişikliği)

1950 seçimlerinde DP, "yeter, söz milletindir" sloganlarıyla seçimleri kazanırken, aynı zamanda yasama organının yürütme karşısındaki mutlak bir zaferinin ifadesi olmuştur.

Menderes hükümetiyle işbirlikçi burjuvazi/feodal egemen sınıflar ittifakının iktidara gelmesiyle birlikte, yürütmenin güçlendirilmesi ve yasama organı karşısında bağımsız bir güç haline dönüştürülmesi çabaları bir kez daha yoğunlaşmıştır. Cumhuriyetin ilk döneminden farklı olarak, yetkileri artırılmış ve güçlendirilmiş yürütme gücü, cumhurbaşkanlığı yerine başbakanlık olmuştur.

1954 ve 1957 seçimlerini "açık ara" kazanan Menderes, giderek başbakanlıkta birleştirilen ve güçlendirilen yürütme gücünü mutlak bir güç haline dönüştürmeye yönelmiştir. Bu dönemdeki anayasa tartışmaları ve yeni anayasa hazırlıkları, sınırlandırılmış ve yetkileri önemli ölçüde elinden alınmış olan yasama organının (meclis), tümüyle yürütmenin basit bir "onay kurumu" haline dönüştürülmesini amaçlamıştır. "Elit"lerin çoğunluğu oluşturduğu CHP'nin muhalefeti etkisiz kalmış, "çanklılar"ın çoğunluğu oluşturduğu yasama organı (meclis) kendi yetkilerini, kendi eliyle yürütmeye devretmeye başlamıştır.

27 Mayıs darbesi, 1924 ve 1946 anayasalarının resmen tanımadığı "kuvvetler ayrılığı"nı, özellikle de yasama ve yürütme organlarının dışında "özerk" kuruluşlar (anayasa mahkemesi, özerk üniversite ve özerk TRT vb.) oluşturarak anayasal bir ilke haline getirmiştir. Seçimlerde "milli bakiye" sisteminin uygulanmasıyla "kuvvetler ayrılığı" daha da güçlendirilmiştir.

1961 Anayasası, nüfusun çoğunluğunu kendine yedeklemiş olan işbirlikçi burjuvazi/feodal egemen sınıflar ittifakı karşısında, küçük ve orta burjuvazinin liberal ve reformcu kesimlerinin yasama ve yürütme organlarında güçlü bir biçimde temsil edilmesini sağlayan bir anayasa olmuştur.

1965-80 dönemi, işbirlikçi burjuvazinin artan gücüne paralel olarak siyasal yönetimi bir bütün olarak ele geçirmeye yöneldiği bir

dönemdir.

Bu dönemde, bir yandan feodal kalıntılar tasfiye edilmeye çalışılırken, diğer yandan işbirlikçi burjuvazinin çıkarlarına uygun olarak yürütmenin yasama karşısında güçlendirilmesi çabaları yoğunlaşmıştır. 12 Mart döneminde 1961 anayasası “lüks” ilan edilerek, “kuvvetler ayrılığı”na uygun oluşturulmuş “özerk” yapılar etkisizleştirilirken, bunların yetkileri yasama organına aktarılmıştır.

Böylece bir yandan yürütmeyi güçlendirmek için girişimlerde bulunulurken, diğer yandan yasama organının yetkileri daha da artırılmıştır. Bu çelişik durumun temelinde ise, işbirlikçi burjuvazinin feodal kalıntıları tasfiye etmek için “laik, reformcu, Atatürkçü” sloganlarla küçük-burjuvaziyi yedeklemek zorunda olması yatar. Gelişen devrimci mücadele karşısında, küçük ve orta sermaye kesimlerinin “güçlü devlet ve istikrar” beklentisine girmesiyle, yürütmenin gücünün mutlak bir güç haline getirilmesi yönündeki çabalar yoğunlaştırılmıştır.

Bu çelişkiler ve çatışmalar içinde 12 Eylül askeri darbesi gerçekleşmiştir.

1982 Anayasası, her ne kadar “kuvvetler ayrılığı”nı tanımışsa da, cumhurbaşkanının yetkilerini artırarak yürütmenin güçlendirilmesini sağlamıştır. 12 Mart döneminde yetkileri kısıtlanan “özerk” kuruluşlar, üyelerinin atanması yoluyla, meclis yerine cumhurbaşkanına bağlanmıştır. Böylece 1961 anayasasının “özerk” kuruluşlarının yetkileriyle güçlendirilmiş cumhurbaşkanlığı başlı başına bir yürütme gücü olarak ortaya çıkmıştır.

1982 Anayasasıyla cumhurbaşkanlığının başbakanlık karşısında güçlü bir yürütme gücü olarak ortaya çıkması, sömürücü sınıflar arasındaki tüm siyasal mücadelelerin cumhurbaşkanlığı kurumu çevresinde ortaya çıkmasına yol açmıştır.

Özal ve Demirel’in cumhurbaşkanı oluşları kadar, Refah-DYP koalisyon hükümetinde “Erbakan cumhurbaşkanı, Tansu Çiller başbakan” formülü de, A. Gül’ü cumhurbaşkanı seçtirmek için yapılan tüm girişimler de, güçlü bir yürütme gücüne sahip olma çabalarının ürünüdür.

Bugün AKP’nin ortaya attığı “yeni ve sivil anayasa” ise, 1982 Anayasasının getirdiği

güçlü cumhurbaşkanı ile gücü azaltılmış yasama organı karşısında, tüm yürütme gücünün **başbakanlıkta** toplanması ve gücünün daha da artırılması girişiminden başka bir şey değildir. Bu da, 1961 anayasasıyla “anayasal ilke” haline getirilmiş olan “kuvvetler ayrılığı”nın tümüyle ortadan kaldırılmasıdır.

“Kuvvetler ayrılığı” öğretisi, ne denli egemenliğin bölünmüşlüğü’nün ürünüyse, o ölçüde sınıflar arasındaki güç dengesinin durumuna bağlı olarak siyasal iktidarın paylaşılması zorunluluğunun da bir ürünüdür.

Tüm sömürücü sınıfların AKP’de birleştiği ve topladığı bir dönemde, küçük-burjuvazinin “laik ve ulusalcı” orta ve sol kanadının siyasal yönetimden dışlanması o ölçüde kolaylaşmıştır. Bugüne kadar “kuvvetler ayrılığı” çerçevesinde siyasal yönetimde sınırlı da olsa yer alabilen bu kesimler, bugün siyasal yönetimin tümüyle dışına itilmektedirler. Bu kesimler, yeni-sömürgeciliğin ürünü olan orta ve hafif sanayinin “elit personeli” olarak belli bir ekonomik güce sahipken, bugün tüketim ekonomisinin egemenliği ve ticaretin üstünlüğü karşısında “elit personel” olma özelliklerini de yitirmişlerdir. Dolayısıyla siyasal yönetimden dışlanmaya karşı direnebilecek güce ve niceliğe sahip olmadıklarından, dışlanmışlıklarını engelleyebilecek tek güç olarak orduyu görmektedirler.

Yine de egemen sınıfların sömürücü sınıflar ittifakı olarak ortaya çıktığı her yerde ve her durumda, yürütme gücü, ittifakın yapısına uygun olarak siyasal iktidarın paylaşılmasının özgün bir biçimini oluşturur. Bu nedenle, sömürücü sınıfların çıkar çatışmalarıyla birlikte yürütme organında başlayan ve giderek tüm topluma yayılan yeni çatışmalar beraberinde getirir. Bu çatışmalar, bir kez daha “kuvvetler ayrımı” doktrinini anayasal bir ilke haline dönüştürme potansiyeline sahip olsalar bile, geçici özelliğe sahiptir. Esas olan, burjuvazinin (kapitalist burjuvazi) egemenliğinin, her durumda güçlü bir yürütme ihtiyacı duymasıdır. Ülkemiz somutunda ifade edersek, işbirlikçi-tekeli burjuvazinin mutlak egemenliği de, tefeci-tüccar sermayesinin çevresinde oluşturulan sömürücü sınıflar ittifakı da, her durumda güçlü bir yürütmeye ihtiyaç duyar. Bu durumu engelleyecek tek olanak ise, “alttaki sınıflar”ın siyasal mücadelesidir.

Fransa Tarihinden II. Cumhuriyet'in sonu

Burjuva cumhuriyetçilerin tek başlarına *egemenlikleri* ancak 24 Hazirandan 10 Aralık 1848'e kadar sürdü. Bu egemenliğin tarihi, *cumhuriyetçi anayasanın hazırlanışı* ve *Paris'te sıkıyönetim ilanı* olarak özetlenebilir.

Yeni *Anayasa* aslında, 1830 anayasal Sözleşmenin cumhuriyetçileştirilmiş bas-kısından başka bir şey değildi. Bizzat burjuvazinin büyük bir bölümünü siyasal iktidarın dışında tutan temmuz monarşisinin, dar, vergili-seçim (*censitaire*) sistemi, burjuva cumhuriyetinin varlığı ile bağdaşmaz bir şeydi. Şubat Devrimi, derhal, bu vergili-seçim (*cens*) yerine, tek dereceli genel oy sistemini ilan etmişti. Bu olayı önlemek burjuva cumhuriyetçilerinin elinden gelmezdi. Ancak buna, seçim bölgesinde altı ay oturmuş olmak kısıtlayıcı kaydını eklemekle yetinmek zorunda kaldılar. Eski idarî, beledî, adlî ve askerî örgütlenme olduğu gibi alıkonuldu, ve anayasanın bu örgütlenmeye değişiklik getirdiği yerlerde de, bu değişiklik, içerikte, metinde, esasında değil, yalnız maddelerin sıralanışında yapıldı.

1848 özgürlüklerinin kaçınılmaz kurmayı: kişi özgürlüğü, basın özgürlüğü, söz, dernek kurma, toplanma özgürlüğü, öğrenim özgürlüğü, inanç özgürlüğü, vb., onu yararlanmaz kılan bir anayasal üniformaya büründü. Bu özgürlüklerden her-biri, Fransız yurttaşlarının *mutlak* hakkı ilan edildi, ancak şu değişmez koşulla ki, bu özgürlükler, yalnız "*başkasının eşit hakları ve genel güvenlik*" ile, ve aynı zamanda, doğrudan bu özgürlükler arasındaki uyumu sağlamakla yükümlü "*yasalar*"la çatışmadıkları ölçüde, sınırsız idiler. Örneğin: "Yurttaşlar, dernek kurmak, barışçıl ve silahsız toplanmak, dilekçe yazmak ve görüşlerini basın yoluyla ve daha başka yollarla açıklamak hakkına sahiptirler. *Bu hakların kullanılmasında, başkasının eşit haklarından ve genel güvenlikten başka sınır yoktur.*" (Fransız Anayasası, Bölüm II, § 8) — "Öğrenim serbesttir. Öğrenim özgürlüğü, yasa ile saptanan koşullar içinde ve devletin yüksek denetimi altında *yerine getirilmelidir.*" (*l.c.*, § 9) — "Her yurttaş, yasayla öngörülen koşullar *dışında*, konut dokunulmazlığına sahiptir." (Bölüm I, § 3) vb., vb.. — Anayasa, sürekli olarak, birbirleriyle çatışmalarını ve kamu güvenliğini tehlikeye düşürmelerini önlemek için, bu mutlak özgürlüklerden yararlanılmasını düzene koymaya ve getirilen kayıtları belirginleştirmeye yönelik gelecekteki anayasa ilkelerini geliştirecek *temel* yasalara (*lois Organiques*) atıf yapar. Ve sonradan, bu temel yasalar, düzenin dostları tarafından pişirilip kotarılmış ve bütün bu özgürlükler, burjuvazinin, toplumun öteki sınıflarının eşit haklarına dokunmadan yararlanabileceği bir biçimde düzene konulmuştur. Bu temel yasalar, ne zaman bu özgürlükleri öteki sınıflara tümünden yasaklasa ya da yalnız, polis tuzaklarından başka bir şey olmayan koşullar altında kullanılmalarna izin verse, bu, daima anayasanın buyruklarına uygun olarak, yalnızca "*kamu güvenliği*", başka bir deyişle burjuvazinin güvenliği yaranna olmuştur. Bunun içindir ki, sonradan, bütün bu özgürlükleri ortadan

kaldıran düzenin dostları olsun, bu özgürlükleri eksiksiz isteyen demokratlar olsun, her iki taraf da, haklı olarak, iddialarını anayasaya dayandırmışlardır. Anayasanın her paragrafı, gerçekten de, kendi karşı-savını, kendi lordlar kamarasını, kendi avam kamarasını içerir: metinde özgürlük, sayfa kenarında bu özgürlüğün kaldırılması. Daha sonraları, özgürlük sözüne saygı gösterildiği, ama onun gerçek uygulaması, kuşkusuz yasal yollarla yasaklandığı sürece, her ne kadar *gerçek* varlığı tamamen yok edilmiş olsa da özgürlüğün anayasal varlığı tam ve dokunulmamış olarak kaldı.

O kadar ustalıklarla dokunulmaz kılınan bu anayasa, gene de, tıpkı Aşil gibi yalnız bir noktadan yaralanabilir, ama topuktan değil de baştan, ya da daha doğrusu içinde yitip gittiği iki baştan, *Yasama Meclisi* ile *cumhurbaşkanı*'ndan yara alabilir. Anayasayı bir kanştırınız, yalnız cumhurbaşkanı ile Yasama Meclisinin ilişkilerini saptayan paragrafların mutlak, pozitif, çelişki olanağından uzak, çarpıtılması olanaksız olduklarını farkedeceksiniz. Burada, burjuva cumhuriyetçiler için, gerçekten kendi güvenlikleri söz konusuydu. Anayasanın 45'ten 70'e kadar olan paragrafları o şekilde kaleme alınmıştır ki, Ulusal Meclis, cumhurbaşkanını anayasal yolla uzaklaştırabilirse de, cumhurbaşkanı, Ulusal Meclisten ancak anayasal olmayan bir yolla, yani bizzat anayasayı ortadan kaldırarak kurtulabilir. Bu duruma göre, anayasa böylece kendinin zor yoluyla kaldırılmasına yolaçar. Anayasa, 1830 Sözleşmesi gibi güçler ayrımını yalnız kutsamakla kalmaz, bu ayrımı en dayanılmaz bir çelişki haline gelene kadar genişletir. *Anayasal güçlerin oyunu* —Guizot, yasama gücü ile yürütme gücü arasındaki çekişmelere bu adı veriyordu— 1848 Anayasasında hiç durmadan "*va banque*" oynar. Bir yanda sorumsuz, dağıtılamaz, bölünmez bir Ulusal Meclisi, her şeyin üstünde olan bir yasama gücünü elinde bulunduran, savaş, barış ve ticaret antlaşması konularında son merci olarak karar veren, genel af yapma hakkına yalnız kendisi sahip bulunan ve sürekli niteliği ile hep sahnenin önünde yer alan bir Ulusal Meclisi oluşturan, genel oyla seçilmiş, yeniden seçilebilir 750 halk temsilcisi. Öte yanda, krallık erkinin bütün hassaları ile, bakanlarını Ulusal Meclisten bağımsız olarak atamak ve görevden almak hakkı ile, yürütme gücünün bütün eylem olanaklarına sahip, tüm devlet görevlerini elinde bulunduran ve böylece de Fransa'da her rütbe ve kıdemden 50.000 memur ve subaya bağlı bir-buçuk milyonun kaderini elinde tutan cumhurbaşkanı. O, ülkenin bütün silahlı kuvvetlerinin komutanıdır. O, herhangi bir suçluyu bağışlamak, ulusal muhafızları açığa almak, Danıştayın onaması ile yurttaşlarca seçilen eyalet ve belediye kurulu üyelerinin görevine son vermek gibi bir ayrıcalıktan yararlanır. Yabancılarla her türlü görüşme yapma inisiyatifine sahiptir ve bu görüşmelerin yönetimini elinde tutar. Meclis, aralıksız daima sahnede kaldığı, kamuoyunun eleştirisine maruz bulunduğu halde, o, cumhurbaşkanı, Champs-Elysées'de gizli bir yaşam sürdürüyor, gözlerinin önünde ve yüreğinin içinde, anayasanın 45. maddesi, her gün "*Frère, il faut mourir!*"* Senin iktidarın, seçilişinin dördüncü yılında güzel mayıs ayının ikinci pazarında sona eriyor! O zaman bu iktidarın gözkaşaştıncılığı da bitecek! Temsil ikinci kez oynanmayacaktır, ve eğer borcun varsa, ve eğer güzel mayıs ayının ikinci pazar gününü Clichy'ye gitmeyi yeğlemiyorsan vakit varken, anayasanın sana verdiği 600.000 franklık ödenekle bu borçları ödemenin çarelerini düşün!" diye bağırıyor. Ama, yasa maddeleri ile manevi bir güç yaratmanın olanaksızlığından başka, cumhurbaşkanını tek dereceli seçimle bütün Fransızlara seçtirmekle, anayasa, bir kez daha kendi kendini yıkıyor. Fransa'nın oylan Ulusal Meclisin 750 üyesine dağılırken, burada, tersine, tek bir kişi üzerinde toplanır. Her milletvekili yalnız şu ya da bu partiyi, şu ya da bu kenti, şu ya da bu köprübaşını ve hatta, salt yediyüz ellinci herhangi bir kimseyi seçme zorunluluğunu, bir insan üzerindeki eşyadan daha fazla titizlik gösterilmediği bu seçme işlemi temsil ettiği halde, o, ulusun seçtiğidir ve onun seçimi, egemen halkın dört yılda bir oynadı-

* "Kardeş, bir gün öleceksin!" - Katolik tarikatı mensupları birbirlerini bu sözlerle selamlarlardı.

ğı kozdur. Seçilmiş Ulusal Meclis, ulusa metafizik bir bağ ile bağlıdır, ama seçilmiş cumhurbaşkanı, ulusa kişisel bir bağ ile bağlıdır. Ulusal Meclis, elbette ki çeşitli üyelerinde ulusal ruhun başka başka yönlerini temsil eder, ama bu ulusal ruh, asıl cumhurbaşkanında cisimleşir. Başkan, meclis karşısında bir çeşit tanrısal hakka sahiptir. O, halkın sayesinde başkandır.

Deniz tanrıçası Tetis, Aşil'e gençliğinin baharında yok olup gideceğini önceden haber vermişti. Aşil gibi ancak bir yerinden yaralanabilir olan anayasa da, erken bir ölümle yokolacağını önsezileri ile hissediyordu. Kralcıların, bonapartçıların, demokratların, komünistlerin böbürlenmelerinin farkına varmak için, Kurucu Meclisin katıksız cumhuriyetçilerinin kendi ülkesel cumhuriyetlerinin bulutlu gökyüzünden aşağıdaki yabancı olduğu dünyaya bir gözetmeleri yetiyordu ve Tetis denizden çıkıp, bildiği gizi kendilerine açıklama gereksinmesini duymadan da, onlar, yasama konusundaki büyük başarılarının taçlandırılmasına yaklaştıkları ölçüde gündün güne saygınlıklarını daha çok yitiriyorlardı. Anayasal bir hileye başvurarak anayasanın 111. paragrafının yardımı ile kaderi boşa çıkarılmaya çalıştılar; bu paragrafta göre, *anayasada yapılacak her çeşit değişikliğin yeniden görüşülmesi* önerisi, ancak, bir aylık aralarla birbirinden ayrılmış ardarda üç birleşimden sonra, en az dörtte-üç çoğunlukla ve ayrıca Ulusal Meclisin en az 500 üyesinin oylamaya katılması koşuluyla oylanabilir. Bu, daha şimdiden parlamenter bir azınlık haline düşmekte olduklarını kahince gören katıksız cumhuriyetçilerin, henüz parlamenter çoğunluktan istedikleri yönde yararlanabildikleri ve hükümet iktidarının bütün eylem olanaklarını ellerinde bulundurdıkları bir sırada, her gün, güçsüz ellerinden biraz daha kaçır gördükleri bir iktidarı hâlâ kullanmak için yaptıkları umutsuz bir girişimden başka bir şey değildi.

Nihayet, anayasa, bir paragrafta "uyanık" yurttaşları ve "yurtseverleri" gene kendisinin yarattığı en yüce mahkemenin, yani Yüksek Mahkemenin titiz ve cezai dikkatine sunduktan sonra, melodram niteliğindeki bir başka paragrafta, kendi kendisini, "tüm Fransız halkının olduğu gibi tek tek kişi olarak Fransızların da uyanıklığına ve yurtseverliğine" emanet ediyor.

2 Aralık 1851'de, bir kafa vurmakla değil, sadece bir şapkanın değmesiyle yıkılan 1848 Anayasası işte bu idi. Bu şapkanın Napoléon'un üç köşeli şapkası olduğu da doğrudur.

Cumhuriyetçi burjuvalar, Meclis'te, bu anayasayı inceden inceye düzeltmek, üzerinde tartışmak ve oylamakla uğraşırken, Meclis dışında Cavaignac *Paris'te sıkıyönetimi* sürdürüyordu. Paris'te sıkıyönetimin ilanı, Kurucu Meclise, cumhuriyeti dünyaya getiren doğum sancılarında ebelik hizmeti görmüştü. Anayasa daha sonra süngüler altında katledildiyse de, anayasayı daha anasının bağrında gene süngü darbeleri ile, hem de halka doğrultulmuş süngülerle korumak ve anasının da onu gene süngülerin yardımıyla dünyaya getirmek zorunda kaldığını unutmamak gerekir. "Saygıdeğer cumhuriyetçiler" in ataları, simgeleri olan üçrenkli bayrağı, tüm Avrupa'da dolaştırmışlardı. Onlar da, tüm Kıtada kendi kendine yolunu bulan, ama eyaletlerin yarısında yurttaşlık hakkı elde edene dek Fransa'ya geri dönmeyi yeğleyen bir buluş yaptılar. Bu buluş, *sıkıyönetim* idi. Muazzam bir buluştu bu, sonraları, Fransız Devrimi süresince patlak veren her bunalımda uygulanmıştı. Ama Fransız toplumunu rahat durdurmak için dönem dönem kendisine zorla kabul ettirilen kışla ve ordugâh; dönem dönem kendisine adalet dağıtılan ve ülke yönettirilen vâsi ve denetçi, polis ve gece bekçisi rolü yaptırılan kılıç ve filinta; dönem dönem toplumun yüce bilgeliği, toplumun güdücüsü diye ululanan bıyık ve üniforma, sonunda, en yüce yönetim olarak kendi öz yönetimlerini ilân ederek toplumu bir kerede toptan ve kesin olarak kurtarmanın ve burjuva toplumunu kendi kendini yönetme kaygısından tamamıyla azat etmenin daha iyi olacağına inanmayacaklar mıdır? Kışla ve ordugâh, kılıç ve filinta, bıyık ve üniforma, o zaman, bu göze görünür hizmet karşılığında daha çok ücret alabilecekleri gibi bir fikre varmaları gerekirdi, oysa sadece dönem dönem gelen sıkıyönetim ilânları halinde ve burjuvazinin şu ya da bu kesiminin çağını üzerine toplumun geçici olarak kurtarılması halinde, birkaç ölü ve yaralı

ile burjuvazinin bir-iki dostça sırtması dışında, sonuç kendileri için hiç de dolgun değildi. Kısacası, ordu, sıkıyönetimi kendi öz çıkarına oynamak ve aynı zamanda burjuvaların kasalarını kuşatmak istemeyecek miydi? Ayrıca, bu arada belirtelim ki, Cavaignac'ın komutasında ayaklananlardan 15.000 kişiyi yargılamadan sürgüne gönderen askeri komisyonun başkanı *Albay Bernard*'in şu anda, yeniden Paris'te görev görmekte olan komisyonunun başında olduğunu unutmamak gerekir.

Saygıdeğer cumhuriyetçiler, katıksız cumhuriyetçiler, Paris'te sıkıyönetim ilân ederek, üzerinde 2 Aralık 1851'in imparatorluk muhafızlarının boy atacağı zeminini hazırlamış olsalar bile, buna karşılık Louis-Philippe zamanında olduğu gibi ulusal duyguyu abartacakları yerde şimdi ulusal iktidarı ellerine geçirince yabancı karşısında yaltaklandıkları için ve İtalya'yı serbest bırakacakları yerde Avusturyalıların ve Napolililerin onu yeniden ele geçirmelerine izin verdikleri için övgüyü haketmektedirler. Louis Bonaparte'ın 10 Aralık 1848'de Cumhurbaşkanlığına seçilmesi, Cavaignac'ın ve Kurucu Meclisin diktatörlüğüne son verdi.

Karl Marks

Louis Bonaparte'ın 18 Brumaire'i,

Seçme Yapıtlar, Cilt: I, s. 489-494

Unutulmuş Referandum Tayyip-Bonaparte'ın “Coup de Tête”si

Her an, her şeyin olabileceği; neyin, neden olduğunun önemsenmediği; ilerici, demokrat, yurtsever ve devrimci insanların “bozgun” havası içinde “bu ülke benim için bitti artık”larla kendilerini teselli etmeye çalıştıkları bir ülkede, “sanal muhtıra” gölgesinde, Erkan Mumcu operasyonu ile yapılan anayasa değişikliği için “halk oylaması” (referandum) sesiz sedasız 21 Ekim gününü bekliyor.

Mayıs ayında cumhurbaşkanını seçemediği için “anayasa gereği” fesh olması gereken meclisin “çoğunluğunun”, “cumhurbaşkanını halk seçsin” demagojisiyle “son dakika golü” atarak gerçekleştirdiği “anayasa değişikliği” için referanduma (halk oylaması) birkaç hafta kalmasına karşın, neyin referandumu yapılacağı dahi bilinmemektedir.

Ne denli unutulmuş, ne denli bilinmez, ne denli önemsenmez olursa olsun, 21 Ekim günü “Cumhurbaşkanının halk tarafından seçilmesini de öngören Anayasa değişikliği paketi” için halk oylaması yapılacaktır.

Bu unutulmuşluk havası içinde referanduma günler kalmışken, “anayasa değişikliği”nin nasıl yapıldığı, kimin kime “gol attığı”nın da anlamı kalmamıştır. “Kuvvetler ayrılığı” çerçevesinde elindeki gücü parça parça kaybeden ve her kaybedişinde “sevinç çığlıkları” atan bir yasama organının (parlamento) var olduğu bir ülkede bunlarla da kimsenin ilgilenmeyeceği açıktır.

Referanduma konu olan altı maddelik “5678 sayılı kanun”da şunlar yazılıdır:

Madde 1 – 7/11/1982 tarihli ve 2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 77 nci maddesinin birinci

fıkrasında geçen “beş” ibaresi “dört” olarak değiştirilmiştir.

Madde 2 – Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 79 uncu maddesinin ikinci fıkrasında geçen “seçim tutanaklarını” ibaresinden sonra gelmek üzere “ve Cumhurbaşkanlığı seçimi tutanaklarını” ibaresi; son fıkrasında geçen “halkoyuna sunulması” ibaresinden sonra gelmek üzere, Cumhurbaşkanının halk tarafından seçilmesi” ibaresi eklenmiştir.

Böylece Tayyip Erdoğan ve mehteran takımı, Erkan Mumcu'nun “takviye ve takviye”siyle “murad”ına ermiş, çoğunluğunu elinde bulundurdukları meclise seçtirmedikleri cumhurbaşkanını “halk”a seçtirmeyi sağlayacak anayasa değişikliğini gerçekleştirmişlerdir.

Buna rağmen 22 Temmuz seçimleriyle oluşan “yeni” parlamento “11. cumhurbaşkanı” seçimi yapmış, A. Gül, “gül gibi” seçilmiştir.

Böylece “sanal muhtıra” ortamında gerçekleştirilen anayasa değişikliği, sözcüğün hukuki ve sıradan anlamıyla “kadük” olmuştur.

“Kadük” olmuştur, çünkü “anayasa değişikliği paketi”nin altıncı maddesinde şu hüküm yer almaktadır:

Geçici Madde 19 – Onbirinci Cumhurbaşkanı seçiminin ilk tur oylaması, bu Kanunun Resmi Gazetede yayımını takip eden kırkıncı günden sonraki ilk Pazar günü, ikinci tur oylaması ise ilk tur oylamayı takip eden ikinci Pazar günü yapılır.

Görüldüğü gibi, A. Gül, 11. Cumhurbaş-

kanı olarak “yeni” parlamento tarafından seçilmişken, anayasa değişikliği referandumuyla bir kez daha “11. cumhurbaşkanı” seçilecektir.

Bugün unutulmuş referandum, böylesine gariplik içinde, ikinci kez “11. cumhurbaşkanı”nı “halkın” seçmesi için “halk” oylamasına dönüşmüştür.

Daha henüz 22 Temmuz seçimlerinde “açık ara” birinci olan AKP’nin yeni “iktidar” döneminin kaçınıcı cumhuriyet olduğuna karar verilememişken, şimdi “11. cumhurbaşkanı”nın ikinci kez, üstelik “halk” tarafından seçilmesi için referandum yapılmaktadır.

Bu açık çelişkiye ve garabete rağmen referandum süreci başlatılmış ve “halk” 21 Ekim günü “sandık başına” giderek “evet” ya da “hayır” oyu kullanacaktır.

Şüphesiz referandum sonucunda “anayasa değişikliği paketi” kabul edilir, “11. cumhurbaşkanı”nın “halk” tarafından seçilmesi “anayasal zorunluluk” haline gelirse, “halk” “11. cumhurbaşkanı”nı seçmek için bir kez daha “sandık başına” gidecektir. Böylece “11. cumhurbaşkanı” olarak seçilmiş olan “gül gibi cumhurbaşkanı” seçilmemiş olacak, meclisin yaptığı seçim “kadük” olacaktır. 21 Ekim referandumunda “anayasa değişikliği paketi” kabul edildiğinde, “anayasanın geçici 19. maddesi” gereğince, “kırk gün sonra”, yani Aralık ayında “11. cumhurbaşkanı” seçimi yapılacaktır.

“Medya”nın laik ve laikçi olmayan “köşe” yazarlarının bile “işin içinden” çıkamadıkları bu garabet, en açık biçimde anayasanın anayasa olmaktan çıktığı, anayasanın “sözde ermeni soykırımı” gibi “sözde anayasa”ya dönüştüğü yeni bir dönemin başlangıcını oluşturmaktadır.

Bu sadece “laik devlet”in değil, “hukuk devleti”nin de sonudur.

21 Ekim referandumu ile 11. cumhurbaşkanının “halk” tarafından seçilmesinin kabul edilmesiyle, A. Gül’ün, “gül gibi” cumhurbaşkanlığı sona erecek, “numarasız” bir cumhurbaşkanı olarak “tarih”e geçecektir. “Kırk gün sonra” A. Gül yeniden aday olarak ortaya çıktığında, “numarasız” cumhurbaşkanı olarak “tarih”ten çıkıp, yeniden ve bir kez daha “11.” cumhurbaşkanı olabilecektir.

Ya da yeni bir anayasa değişikliği yapılarak, 21 Ekim referandumunun sonuçları “ye-

ni anayasa” kabul edilene kadar “ertelenecek”tir. Bunun için bir maddelik bir “anayasa değişikliği”nin mecliste 367 oyla kabul edilmesi yeterlidir. Artık “numarasız” cumhurbaşkanı sayesinde, “eskisi” gibi anayasa değişikliğinin “cumhurbaşkanı” tarafından veto edilmesi ya da referanduma gidilmesi olasılığı bulunmadığından, meclisin yapacağı böylesi bir “anayasa değişikliği”ne ilişkin “kanun” otomatik olarak yürürlüğe girecektir.

Bu anayasa hukukunun sonudur.

Artık anayasa değişiklikleri ve hatta tüm anayasa, meclisten çıkartılan herhangi bir “kanun” gibi kanun olacak, “kanunlar anayasaya aykırı olamaz” ilkesi anayasanın “kanunlara aykırı olamaz” zıvalığına dönüşecektir.

Böylesi bir hukuksuzluk, anayasasızlık ortamında, kaçınılmaz olarak meclisin “mutlak” çoğunluğunu elinde bulunduran parti, her istediğini “kanun”la yapabileceği bir güce sahip olacaktır.

Bu, 12 Eylül askeri darbesiyle birlikte Kenan Evren ve “konsey üyeleri”nin ilk icraatı olan “2324 sayılı anayasa düzeni hakkında kanun”un yeni versiyonudur.

Madde 6. - Milli Güvenlik Konseyinin Bildiri ve Kararlarında yer alan ve alacak olan hükümlerle Konseyce kabul edilerek yayımlanan ve yayımlanacak olan kanunların 9 Temmuz 1961 tarihli ve 334 sayılı Anayasa hükümlerine uymayanları Anayasa değişikliği olarak ve yürürlükteki kanunlara uymayanları da kanun değişikliği olarak yayımlandıkları tarihte veya metinlerinde gösterilen tarihlerde yürürlüğe girer.

“Yasalara saygılı” yurttaşlar, 12 Eylül döneminde bu “yasa”lara uymayı nasıl “hukuk devletinin gereği” olarak boyun eğmişlerse, bugün de aynı nedenlerle, aynı gerekçelerle “yasa”lara uymayı “boyunlarının borcu” olarak kabul edeceklerdir.

Bu durum, ne denli hukuk devletinin, anayasa hukukunun sonu olursa olsun, aynı zamanda yasama organının tüm gücünü yitirmesi, yürütmenin yasama karşısında mutlak iktidardır. Sözcüğün Fransızca anlamıyla Tayyip Erdoğan ve mehteran takımının “*coup de tête*”sidir (kafa darbesi).

Karışınca

“Beşiktaş taraftar grubu Çarşı'nın tribün lideri Ferdi Aslan, kafasına sıkılan tek kurşunla öldürüldü. Cinayetin bedava bilet ile pankart kavgasından meydana geldiği öğrenildi...” (Gazeteler)

'ÇARŞI' ALANDAYDI

Alanda Beşiktaş bayrakları ve CHE pankartlarıyla yürüyen 'Çarşı' basının ilgi odağı oldu. Gruptan sık sık 'Beşiktaş halktır, halklar kardeşir!', 'Beşiktaş Çarşı, faşizme karşı!' şeklinde sloganlar yükseldi. ("Sol Medya")

“Dikkatimizi çeken renkli bir grup ise, siyah beyaz formalarla mitinge katılanlardı. 'Çarşı Grubu'ndan mısınız?' diye sorduk. 'Çarşı'nın içindeki bir grup, Kartal Penche'si' dediler. Not alırken de özellikle uyardılar: 'Penche diye yaz ki, Che'ye vurgu yaptığımız anlaşılın.'” (Evrensel, 2 Mayıs 2006)

“Ortalığın elli altıya verildiği, dört bir taraftan kazanların altının yakıldığı bir dönemde Çarşı Grubu'nun bu tavrına şapka çıkartılır.

Yıllardır işçilere, emekçilere yönelik küçümsemenin, itilip kakılmanın sıradan bir şey haline getirilmeye, değerlerin ayaklar altına alınmaya çalışıldığı bir süreçte halka, değerlere, emeğe, emekçiye ve kavramlara sahip çıkmak, emekçi pankartlarını gururla sallamak onlara yakışmıştır.

Daha önce ABD'nin Irak işgalinde “Beşiktaşlıyız, savaşa karşıyız” pankartı ile Dolmabahçe'deki mitinge katıldıkları bilinmektedir.

Yine Metin Göktepe'nin Afyon'daki duruşmasına geldikleri de hafızalardan silinmemiştir.

Bu bakımdan “Bu taraftar sizinle gurur duyuyor” sloganını bir başka şekilde söylemenin yeridir.

Helal olsun Çarşıya.” (Evrensel, 26 Nisan 2005)

“Futbol olmasaydı, ben Portekiz'i yönetemezdim.” (General Antonio Salazar)

Kendisini “sol”da tanımlayan ya da “solcu” olduğunu söyleyen herkesin çok iyi bildiği gerçek, kitle pasifikasyonunda futbolun özel bir yere sahip olduğudur. Uzun yıllar Portekiz'i yöneten General Salazar'ın “özdeyişle”, futbol aracılığıyla geniş halk kitleleri siyasetten uzaklaştırılabilmekte, apolitikleştirilmekte ve böylece düzene karşı olan tepkiler belli ölçülerde pasifize edilebilmektedir.

Bunlar, “bilinen gerçekler”dir.

Bu gerçeğe rağmen, 12 Eylül sonrasında (bugün artık “eskimiş solcular”), askeri terörden kaçınabilmek için, bir yandan ramazanlarda oruç tutan, cuma namazlarına giden “inanamlar” saflarına katılırken, diğer taraftan halı sahalardan profesyonel futbol sahalarna kadar her alanda birer “fanatik” haline gelmişlerdir.

Kahvehane kültürü, birahane müdavimliği ve rakı sofralarının “eski günler” muhabbetleri, hemen her durumda “geyik muhab-

beti"yle karışık bir futbol muhabbetine dönüştürülmüştür. Futbol, askeri darbenin teröründen kaçmanın bir aracı olarak ortaya ne kadar çıkmış olursa olsun, bir süre sonra "eskimiş solcu"ların fanatik taraftarlığına dönüşmüştür.

İşte bu dönüşüm sürecinde, kendilerini "Çarşı grubu" olarak tanımlayan, "sol" söylemle ifade edildiğinde "proleter Beşiktaş"ın solcu fanatikleri ortaya çıkmıştır.

Kendileri birer "futbol fanatığı" olan "eskimiş solcu"lar, giderek kendi çocuklarına "takım aşkı"ni aşılayıp, onları "doğuştan" kendi takımlarının taraftarı haline dönüştürürken, "Çarşı grubu"nun "solcuları" da aynı yolu izlemişlerdir.

Bugün kendilerine "78 Kuşağı" gibi sıfatlar takarak ortaya çıkanlar, 12 Eylül döneminin ürünü olan "rakı muhabbetleri" kuşağından başka bir şey değillerdir. Alkolik oldukları kadar futbol fanatığıdırler. "Çarşı" grubunun kendi "muhabbeti"yle ifade edersek, onlar için "bu alemde iki büyük var: Beşiktaş ve 70'lik rakı".

Futbol, kitle pasifikasyonunun bir aracı olarak varlığını sürdürdüğü sürece, "aşkın ve biranın" taraftarları da, "70'lik rakı" muhabbetçileri de birahanelerden tribünlere sıçramışlar ve giderek "sol söylem"le tribünleri renklendirmişlerdir:

"Beşiktaş bir gerillanın hayata itirazıdır. Susarsa çatışma, konuşursa savaş, yazarsa destan, severse devrim olur. Since 1903."

2000'li yıllara girildiğinde, artık alkolik ve fanatik "eskimiş solcular" yerlerini yeni kuşağa, kendi çocuklarına bırakmaya başlamıştır. "Çarşı grubu" da bu değişimi yaşarken, aynı zamanda "solculuk" ile "anarşizm" arasında salınan bir sarkaca dönüşmüştür.

"Proleter takım Beşiktaş"ın "eskimiş solcu fanatikleri"nin Çarşı grubu tribünlerde solculuğu, Beşiktaş da o kadar ticarileşmiş ve borsaya "kota" edilmiş bir şirkete dönüşmüştür.

20 Şubat 2002 günü İstanbul borsasına "kota" edilen "proleter takım" "Beşiktaş Futbol Yatırımları Sanayi ve Ticaret A.Ş.", 2,176 trilyon TL (1.500.000 dolar) ödenmiş sermayesi ile, "piyasa değeri" 75 milyon dolar olarak hesaplanan "borsa şirketi" olarak 57.500 TL'den (57,50 YTL) hisselerini satışa çıkarmıştır. Düne kadar "proleter takım" Beşiktaş iken, şimdi "sermaye takımı" Beşiktaş'a dö-

nüşmüştür.*

Düne kadar "proleter takım" Beşiktaş, "siyah-beyaz" anahtarlık, flama, forma, kupa, rakı bardağı, kaşkol satışlarıyla "proleter"liğini sürdürmeye çalışırken, şimdi borsa şirketi olarak hisse satışlarıyla, borsa spekülasyonlarıyla "burjuvalaşmaya" başlamıştır.

Ve "Çarşı grubu", Beşiktaş'ın şirketleşmesiyle birlikte tribünlerde "siyasallaşmış", tribünlerdeki "taraftar"ın gücüyle spekülasyonların aleti haline dönüşmüştür.

Artık herşey "profesyonelce" yapılacaktır.

Profesyonel "futbol kulübü"ne yakışan "taraftar" ve onların "siyasal sözcüsü" Çarşı grubu, profesyonelliğin hakkını vererek, "amigolar"a maaş bağlanmasını sağlamış ve "fanatik taraftar" için beş bin adet biletlik bir "rant" kapısı açılmasını sağlamıştır.

Dünün "amigoları", şimdi "Çarşı grubu önderleri" haline gelirken, aynı zamanda birahane sahibi, otopark "kahyası" olmuşlardır.

MİT ajanı Süleyman Seba'nın ve Alaattin Çakıcı'nın Beşiktaş'ı, "solcu" Çarşı grubunun "otopark mafyası"na da sahip olurken "kapalı tribün" karaborsacılığından büyük "rantlar" sağlanmaya başlanmıştır.

Bütün bunlar yokmuşcasına Çarşı grubu adıyla "sol"culuk tribünlerde olanca hızıyla sürdürülürken, 1 Mayıs'lar bile Çarşı grubunun katılımıyla "renklendirilmiş"tir.

Artık "80 öncesinde, futbol tribünlerine bakıp devrimci gençler" (rivayet bu ya) "Arkadaş şunları bi örgütlesek devrim yarıyor mu acaba?" diye düşünür olmaktan kurtarılmış, "düşünce" gerçeğe dönüştürülmüştür.

Çarşı, herşeye karşı...

Ama şimdi Çarşı "karışmıştır".

"Medya"tik dilden ifade edersek, "rant kavgası" silahlı çatışmaya ve cinayete kadar uzanmıştır.

"Aristokrat Galatasaray ve burjuva Fenerbahçe" karşısında "proleter Beşiktaş", Sala-

* Beşiktaş'ın borsa macerasının üçüncü ayında "Beşiktaş Futbol Yatırımları Sanayi ve Ticaret A.Ş." hisselerinin değeri 18.750 TL'ye (18,75 YTL) düşmüştür. Yani üç ay içinde "proleter takım" Beşiktaş'ın hisseleri 38.750 TL (38,75 YTL), %67 değer kaybetmiştir. Ancak bu borsa macerasının ilk üç ayında meydana gelen kayıptır. Bugün itibarıyla Beşiktaş "A.Ş." hisselerinin değeri 2,24 YTL'dir. Artık değer kaybını yüzde ile ifade etmek bile gereksiz hale gelmiştir.

zar'ın ruhuna fatiha okutturacak kadar bir kuşağın pasifize edilmesinde önemli bir araç olarak tribünlerde varlığını sürdürürken, onu "sol" sosla süsleyen Çarşı grubu, "rant kavgası"nın alanı haline gelmiştir.

2006 1 Mayıs'ı sonrasında Çarşı grubuna gösterilen "teveccüh"ün, "Çarşı, savaşa karşı" karşısında duyulan "hayranlık"ın sonudur bu. Tıpkı "aristokrat Galatasaray"a A. Öcalan'ın "takımı" olmasıyla gösterilen "teveccüh"ün sonu gibi.

Bugün Çarşı grubu cinayeti, 12 Eylül te-

röründen kaçmak için sığınılan alkolizm ve futbol fanatizminin ulaştığı son noktadır.

Çarşının tarihidir bu.

İran'da "Çarşı esnafı" molla yönetiminin temel dayanağı olurken, Türkiye'de "Çarşı grubu" lümpenleşmenin "solcu" adresi olmuştur.

Ya sol?

Henüz "bakkal solu"yla "çarşı esnafı" arasında bağlantı kuracak düzeyde bile değildir. Oysa futbolla gelen, futbolla gider.

İnternet Adresi:

www.kurtuluscephesi.com
www.kurtuluscephesi.org
www.kurtuluscephesi.net

E-Posta Adresi:

kurcephe@kurtuluscephesi.org
erisyayinlari@kurtuluscephesi.org

- MAHİR ÇAYAN: **KESİNTİSİZ DEVRİM I**
MAHİR ÇAYAN: **KESİNTİSİZ DEVRİM II-III**
İLKER AKMAN: **MEVCUT DURUM VE DEVRİMCİ TAKTİĞİMİZ**
*** **TÜRKİYE DEVRİMİNİN ACİL SORUNLARI-I**
*** **OLİGARŞİ NEDİR?**
*** **MARKSİZM-LENİNİZM BİR DOĞMA DEĞİL, EYLEM KILAVUZUDUR-III**
*** **THKP-C/HDÖ VE 15 YIL**
*** **POLİTİKLEŞMİŞ ASKERİ SAVAŞ STRATEJİSİ VE DEVRİMCİ TAKTİĞİMİZ**
*** **GRAMSCİ ÜZERİNE**
*** **REVİZYONİZMİN REVİZYONU**
*** **ULUSAL SORUN ÜZERİNE**
*** **“BDS”:** BİR PRAGMATİK SAPMA
*** **“YENİ” OPORTÜNİZM ÜZERİNE**
*** **ZAFER BİZİM OLACAKTIR! [Ankara Davası Savunması]**
*** **DEVİRİM PROGRAMLARI**
*** **RUS DEVRİMİNDEN ÇIKAN DERSLER**
*** **ESKİ BİR GERİLLANIN “EMEK”İ**
*** **PASS VE “YENİ ÇÖZÜM”ÜN FIRSATÇILIĞI**

DEVİRİMCİ MARŞLAR VE EZGİLER

- DÜNYADA VE TÜRKİYE’DE EKONOMİK BUNALIM [Kurtuluş Cephesi Seçmeler-I]**
DÜNYADA VE TÜRKİYE’DE EKONOMİK BUNALIM II [Kurtuluş Cephesi Seçmeler-III]
LAİKLİK VE ŞERİATÇILIK ÜZERİNE [Kurtuluş Cephesi Seçmeler-II]
TARİHTE, GÜNÜMÜZDE VE DEVRİMCİ MÜCADELEDE KADINLAR

